

UMUDUN KADINLARI DERGİ KÜNYESİ

Sayfanın sol üst köşesinde üst bilgi olarak derginin logosu yer alıyor. İki bulut arasından doğan güneş görüntüsü. Bulutlar mavi, güneş sarı. Görüntünün üstünde yarım ay şeklinde dizilmiş Umudun kadınları yazısı. Altında düz biçimde dizilmiş “Yazılı, sesli aylık dergi” yazısı. Yazılar mor.

Umudun Kadınları Yazılı ve Sesli Aylık Dergi

Yıl 4, Sayı 37, Şubat 2025

Yayın Kurulu Üyeleri: Emine KAMÇI, Emine ORTAKAYA, Selvet BAYRAKTAR TOKAT, Şule KOCA, Şule SEPİN İÇLİ, Zeynep BAĞLAN.

Seslendirenler: Buse KARA, Ceren Serap AKIN, Ecem ZAFER, Filiz ARICIOĞLU, Filiz MENKÜ, Gamze YILGIN, Merve KOÇ, Müge TÜZÜN GERÇEK, Münevver ERTÜRK, Nazmiye COŞKUN, Zeynep BAĞLAN, Zeynep KILIÇ.

Montaj: Yılmaz ARSLAN, Zehra Birsen YAMAK.

Düzeltenler: Samet BAYRAKTAR, Zehra Birsen YAMAK, Zeynep BAĞLAN.

İletişim:

[Web sitesi: www.umudunkadinlari.com](http://www.umudunkadinlari.com)

[E-posta: umudunkadinlari@gmail.com](mailto:umudunkadinlari@gmail.com)

[You tube Kanalı: Umudun Kadınları](#)

<https://www.youtube.com/channel/UCemhgfNg5mivFwRrJPO9FZQ>

[Twitter: Umudun Kadınları Dergi@KadUmudun](#)

<https://twitter.com/KadUmudun>

[Instagram: umudunkadinlari](#)

<https://instagram.com/umudunkadinlari?igshid=YmMyMTA2M2Y=>

[Facebook hesabı: Umudun Kadınları](#)

<https://www.facebook.com/profile.php?id=100077440465949>

[Facebook sayfası: Umudun Kadınları Dergi](#)

https://www.facebook.com/Umudun-Kad%C4%B1nlar%C4%B1-Dergi-107662891830597/?ref=page_internal

Podcast: <https://podcasters.spotify.com/pod/show/umudun-kadnlar>

Spotify: umudun kadınları

Spotify: <https://open.spotify.com/show/6AjV2k5J5oO1DgKV3AkuVM>

Apple:

[WhatsApp: Şule Sepin İçli: 05323604831](#)

UMUDUN KADINLARINDA BU AY HAZIRLAYAN: Şule SEPİN İÇLİ

sulesepin06@gmail.com

Şubatın sonunda olsak da aklımız 6 Şubata takılıp kaldı. 11 ili yerle bir eden, hala kayıplarını arayan insanların olduğu depremin üzerinden koskoca iki yıl geçti. Sorunlar dağ gibi önümüzde. Yine de umut inancıyla sizlerle birlikte olmanın hazzını yaşıyoruz.

Gelsin yazılarımız.

Emine Ortakaya, depremi unutturmamaya verdiğimiz sözü tutuyor ve öfkesini bakın ‘6 Şubatı Hatırlıyorum’ yazısına nasıl taşıyor.

Selvet Bayraktar Tokat “Kadının Güncesi” köşemize, girişimci kadının yaratıcılığını, Pınar Gültekin cinayetindeki bitmeyen haksızlıkları, kaçırılan kadınların ayaklanışını taşıyor büyük bir ustalıkla.

Hata yaptığımızı anladığımızda, umut ışığımız söner çoğu zaman. Ebru Bozcuk, hatalarımızdan yola çıkarak bize çok iyi gelecek bir değerlendirme yapıyor ‘Işığın İçine Sızdığı Yer’ yazısında.

Mücadeleci bir kadın arkadaşımızı, Hülya Onur Yaman’ı kaybetmişiz. ‘Tarihin Kadın Yüzleri’ köşemizde, Emine Ortakaya, bu mücadeleci kadını anlatıyor ‘Hülya Onur Yaman’ yazısında.

Yeni bir yazarımızla tanıştırıyoruz sizleri. Damla Hazer. Mitolojiye ilgi duyanlar, epey araştırma yaptıktan sonra Hazer’in görüşlerini paylaştığı ‘Mitolojik hikâyelerin Edebiyat Üzerinde Yeri Ve Etkisi’ yazısını ziyaret edebilirler.

Şule Sepin İçli, 'Arı Kovanı' köşemizde, teknolojik konulara hâkim olan ve kitap okumayı sevdirmekte insanları motive eden Fatma Aykın'la konuşuyor. O halde 'Yol Gösterici Ve Paylaşımçı Bir Kadın' yazısını ziyaret edebilirsiniz.

Emine Kamçı, geçmişte yaptığı değerlendirmeleri harmanlayarak bize gelecekle ilgili mesajlar veriyor, 'Başka Soluklar' yazısında.

'Duygularımızı İfade Edebiliyor Muyuz' köşemizde, Menekşe Koçak, yine bilmediğimiz konularda bizi bilgilendirmeyi sürdürüyor. Özel eğitim öğrencileri için yazılan kitapların nasıl da geri dönüşüne gittiğini anlatıyor, 'Yanlış Haritayla Doğru Adrese Gidilir mi' yazısında.

Ağızdaki bakterilere dikkat... Gelecekteki bunama riskinizi belirleyebilir. Beyin nasıl kitap gibi çalışıyor? Bu haberlerin ayrıntılarını Selvet Bayraktar Tokat'ın hazırladığı 'Bilim Dünyasında Bu Ay' köşemizde bulabilirsiniz.

'Rol Modellerimiz' köşemizde, Şule Sepin İçli bu kez de Adana'dan kooperatif yöneticileriyle konuşuyor. 'Meryem Kadın Kooperatifi' bakalım neler üretiyor?

'Hak Mı Hukuk Mu Lütuf Mu' köşemizde yeni bir yazarımız var yine. Avukat Elif Eseroğlu, ayrıntılı bilgiler veriyor, 'Babalık Davası' yazısında.

Emine Ortakaya, 'Tarihte İz Bırakan Kadın Örgütleri' köşemizde, önemli bir mücadele örgütünü tanıtıyor bizlere, 'Kürt Kadınları Teali Cemiyeti' yazısında.

Eylem Yurtsever, doğaçlamayla yaptığı bir yemeği anlatıyor, 'Deneyimlediklerim' köşemizde. Yemeğin adı da çok ilginç. 'Mor Tavuk' deneyeceklere şimdiden kolay gelsin ve afiyet olsun.

Sanat kadınları; depremzedeleri, polisiye kadın yazarları, ödül alan sanatçı Zuhal Olcay'ı, Uluslararası kadın oyun yazarları gündemine almış. Selvet Bayraktar Tokat da 'Sanatın Kadın Sesleri' köşemizde sizler için bir seçki hazırlamış gururla.

'Selvi Boylum Al Yazmalım' köşemizde Filiz Gülmez'in yazdığı, 'Şeytan Diyor Ki' adlı o güzel anlatımıyla ve verdiği anlamlı mesajlar içeren bir öykü var.

Dergimize yeni katılanlarla yolumuza devam ediyoruz. 'Yüreğimizden Taşanlar' köşemizde, Hüseyin Demirparlak'ın yazdığı 'Cennetim Olur Musun' adlı bir şiir var. Buse Kara seslendiriyor.

'Umut Şarkıları' köşemizle sizlere veda ediyoruz. Zülfü Livaneli, 'Merhaba' diyor. Biz de sizlere 2025 yılından 'Merhaba' diyoruz.

Umutla kalın.

27 Şubat 2025

6 ŞUBAT'I HATIRLIYORUM

YAZAN: Emine ORTAKAYA

e_mine_ortakaya@hotmail.com

6 Şubat'ı hatırlıyoruz ancak hatırlamadan hatırlamaya fark var; hatırlama, bir olayın zihnimizde çırılçıplak, olduğu gibi canlanması değildir. İnsanlar hatırlarken arada yaşanan olayların etkisini de zihinlerinde öyle ya da böyle canlandırırlar. İzninizle ben de öyle yapacağım. 6 Şubat 2023'ü 6 Şubat 2025'le birlikte hatırlayıp hatırlatacağım. Elbette ölen 55 bin insanı hatırlıyorum ve eminim, bunu hiç birimiz unutmadık; kulaklarımızda, 'Sesimi duyan var mı?' nidalarıyla birlikte. Gerçek kayıpların bu sayının çok çok üstünde olduğu yönündeki tartışmaları da hatırlıyorum. 'İsias Oteli' hatırlıyorum; hani şu Kıbrıslı gencecik sporculara ve onlarla birlikte gelen ekibe sanırım yetmişin üstünde bir sayıydı, mezar olan oteli...

-Kaç yıldızlı olduğunu bilmiyorum ancak büyük olasılıkla Adıyaman'ın en lüks otellerinden biriydi ve mutlaka çok iddialıydı tıpkı 78 insana mezar olan Kartalkaya Grand Otel gibi...

Sonra, aklım birdenbire Kahramanmaraş'a kayıyor, oradaki bir apartmana... Adını anımsamıyorum. Google'a "Altındaki pastanenin kolonu kesildiği için yıkılan apartman..." diye yazarsanız, büyük olasılıkla adını da bulursunuz. Olay bu kadar çarpıcı, bu kadar açık anlayacağınız ve bu olayın iki faili hakkında yakalama kararı var ancak büyük olasılıkla devletimiz muhalif görüşlü siyasileri, aydınları, gazetecileri ve sanatçıları kovalamakla meşgul olduğundan, bu iki kişiye bir türlü ulaşamamış. Muhteremler de aradaki zamanı çok iyi değerlendirmiş; Adana'daki bir festivalde stant açıp dondurma satmışlar. Kahramanmaraş'taki şirketlerinin toplantısına katılıp yönetim kuruluna seçilmişler.

Sonra, Kahramanmaraş'tan biraz güneye inip 6 Şubat 2025 sabaha karşı Antakya'da olup bitenleri hatırlıyorum, hani şu 6 Şubat depreminin bedelini en ağır ödeyen Antakya'yı; -Sanırım öyle olduğu içindir, ardında kötü niyet aramayalım. Hatay valiliği Antakyalılar için, evet kesinlikle onları zahmetten ve yorgunluktan kurtarmak için bir devlet töreni hazırladı ancak Antakya halkı bu 'Âlicenaplığın' kıymetini bilemedi. Tutturdu; 'ille de biz kendi ölümlerimizi kendi bildiğimiz ve içimizden geldiği gibi anacağız.,' dedi. Bu tam bir nankörlüktü; duruma göre sevmesini, yerine göre de dövmesini bilen devlet babamız gereğini elbette ki yaptı. Yazın kavurucu sıcaklığında yılanlarla çıyanlarla, kışın da yağmur-çamurla 30-40 metre karelik konteyner evlerde yaşarken sevgisini göremedikleri devlet babanın sert yüzünü gördüler. Belki de hayatlarında ilk kez hem de 6 Şubat saat 04:17'de biber gazı ve copla tanıştılar.

Benim ilk anda anımsadıklarım bunlar sevgili okurlar. Daha parlak ve daha duygusal çarpıcı anıları olan varsa paylaşabilir. Ben şu an bunları yazarak tabloyu yeterince açıklayabildiğimi düşünüyorum. Bu yönetim başımızda oldukça biz sizlerle daha çok dertleşeceği benziyoruz.

KADININ GÜNCEİ ŞUBAT

HAZIRLAYAN: Selvet BAYRAKTAR TOKAT

selvetbayraktar@hotmail.com

Merhabalar değerli okuyucu ve dinleyicilerimiz. Biz yine dopdolu bir gündem getiriyoruz sizlere. Tacize uğrayan kadınlar, yaptığı üretimle yaratıcılığını ortaya koyan kadınlar ve kadına dair birçok haberle yine beraberiz. Önce başlıklar:

- Jinekoloji muayenesinde taciz edildiğini iddia etti, konu yargıda
- Kadın girişimci hurma çekirdeklerinden kafeinsiz kahve üretti
- Kadın dernekleri, Yargıtay'ın gerekçesine sert bir dille tepki gösterdi: 'Katillere açık çek'
- Kadınlar hakları için 7 Mart'ta greve çıkıyor
- TÜBİTAK araştırmasına göre kadınlar en çok haksız tahrik ve iyi hal uygulamasını eleştiriyor
- Taliban yönetiminde 'kadın hakları' krizi: Ülkeden 'kaçtığı' iddia edildi
- Orta Asya'da kadınlar kaçırılmaya karşı ayakta

Jinekoloji muayenesinde taciz edildiğini iddia etti, konu yargıda

İstanbul'da özel bir hastanede jinekoloji muayenesi olmaya giden R.S., Doktor YT'nin muayene sırasında taciz ettiğini iddia ederek konuyu yargıya taşıdı.

Doktor Y.T. hakkında "basit cinsel saldırı" ve "cinsel taciz" suçlarından açılan davanın ilk duruşması İstanbul Anadolu Adliyesi'nde görüldü. Mahkeme duruşmayı 6 Mayıs tarihine erteledi.

Duruşmada yaşananları Cumhuriyet'e anlatan Avukat Hediye Gökçe Baykal, "Müvekkilim R.S., bir özel hastanede jinekoloji muayenesi sırasında doktorun kendisine karşı normal olmayan davranışları nedeniyle muayeneyi yarıda keserek tepki vermiş, hastane hasta hakları ve başhekimle görüşüp durumu anlatmasına karşın 'kanıtlanamazsınız' yanıtını almıştır. Bunun üzerine sosyal medyada isim, hastane ve hatta şehir belirtmeden yaptığı paylaşım sonrası kendisine onlarca kadından mesaj gelmiş, kadınlar açıkça doktorun ismini vererek kendilerine de aynı şekilde tacizde bulunduğunu ifade etmişlerdir" dedi.

Sanığın duruşmaya gelmediğini dile getiren Baykal, “80 yaşındaki sanık, yaşını ve hastalığını bahane ederek duruşmaya gelmedi. Diğer mağdur kadınların mahkeme huzurunda dinlenilmesi talebimiz, sanık müdafinin itiraz etmesine karşın kabul edildi.

Ayrıca bir başka avukat kadının da aynı doktor tarafından aynı şekilde taciz edildiğini ve davasının açıldığını öğrendik. Bugüne kadar kadınların kimi zaman ispatlayamam, kimi zaman yanlış mı anladım gibi gerekçelerle hukuk mücadelesine başlamadığı bu konuda ilk adımı atmış olduk” ifadelerini kullandı.

Olay gününü anlatan R.S., “Başhekime çıktım. Orada genç bir kadın vardı ve ‘Siz yanlış anlamış olabilir misiniz?’ dedi. Ben de ‘40 yaşındayım. İlk kez jinekolojik muayene olmuyorum, yanlış anlamadım’ dedim. Başhekimin yanına gittim. Başhekim de ‘Yanlış anlamışsınızdır’ dedi. Ben ‘Bu olayı duyuracağım’ dedim. O da ‘Duyurun ama ispatlayamazsınız’ dedi.

Başhekimin de yaklaşımı o şekilde oldu. Benden o gün yazılı şikâyet almaları gerekiyormuş ancak almadılar” dedi.

Kadın girişimci hurma çekirdeklerinden kafeinsiz kahve üretti

Gaziantep’te yaşayan girişimci Meral Marangoz, çikolatalı hurma üretiminden geri kalan çekirdeklerden kafeinsiz kahve üreterek çevreye ve ekonomiye değer kazandı. Hediye gelen çikolatalı hurmayı beğenerek ev hanımlığından girişimciliğe adım atan 50 yaşındaki Marangoz, 2022 yılında Kadın Girişimci Destek Merkezi’nde (KAGİDEM) içi fındıklı, dışı çikolatalı hurma üretmeye başladı.

Üretim aşamasında ayıkladığı hurma çekirdeklerini biriktiren Marangoz, hem atık çekirdekleri değerlendirmek hem de hurma çekirdeğinin faydalarından yararlanmak için kafeinsiz kahve yapmaya karar verdi.

Sosyal Girişimcilik, Güçlendirme ve Uyum Projesi’ne (SEECO) başvuran ve fikri beğenilen Marangoz, bu proje kapsamında kendisine tahsis edilen öğütme ve paketleme makinesini aldıktan sonra KAGİDEM’deki atölyesinde üretim için kolları sıvadı.

Kahvenin yapımında, hurma kalıntılarından arındırmak için yıkadığı çekirdeklerin kurutma işlemini gerçekleştiren Marangoz, kavurduğu çekirdekleri makinede öğüterek kahve haline getiriyor.

Marangoz, hurma çekirdeğinin faydalarından yola çıkarak böyle bir girişimde bulunduğunu söyledi.

Atık çekirdekleri değerlendirmenin önemli bir sürdürülebilirlik adımı olduğunu belirten Marangoz, şöyle konuştu:

“Üç yıl önce iş hayatına atıldım. Önce hurmayı çikolatayla kaplayarak çikolatalı hurma yapmaya başlamıştım. Bunu yaparken hurmanın çekirdekleri birikti. Sonra bu çekirdekleri nasıl

değerlendirebilirim diye düşünürken kendimce yaptığım araştırma sonucunda kahvesini yapmaya karar verdim” diye konuştu. Atıkların geri dönüştürülmesinin doğa ve ekonomi açısından önemli olduğunu aktaran Marangoz, “Atık çekirdek doğaya bir dost, ülkeye ve dünyaya katma değer. Bence bütün atıklar değerlendirilmeli. Ben bir peçeteyi bile yarıya bölüp kullanan bir insanken, bu kadar çekirdeğin çöp olmasına gönlüm hiç razı değildi. Bir şeyler üreterek dünyaya ve ekonomiye değer kazandırmak çok mutluluk verici” şeklinde konuştu.

Marangoz, ilk zamanlarda zorlandığını ama pes etmeden üretime devam ettiğini dile getirdi.

Kadın olarak böyle bir girişimde bulunmanın kendisini gururlandırdığını belirten Marangoz, sözlerini şöyle tamamladı:

“Çalışmak bana çok güzel şeyler hissettiriyor. Ben 45 yaşından sonra çalışmaya başladım ve bu zamana kadar hayatımı boş yaşamışım ve değersizleştirmişim gibi hissettim. Şu an çok güzel duygular içerisindeyim. İlk zamanlarda korkarak başladım ama korku ve başarı paralel büyüyor. Bazen korkularım daha önde oluyor ama bakıyorum sonunda başarı geliyor. Bu da çok güzel bir duygu, iyi ki böyle bir iş hayatına atılmışım, iyi ki de korkularımın üzerine gitmişim” dedi.

Kadın dernekleri, Yargıtay’ın gerekçesine sert bir dille tepki gösterdi: ‘Katillere açık çek’

Muğla’da üniversite öğrencisi Pınar Gültekin, 2020 yılında Cemal Metin Avcı tarafından katledildi. Avcı, Gültekin’i boğarak öldürdüğünü, cesedini bağ evindeki varile koyup yaktığını, üzerine de beton döktüğünü itiraf etti. Mahkeme Avcı’ya önce ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası verdi.

Sonra da bu cezada haksız tahrik indirimi uygulayarak 23 yıla düşürdü. İstinaf Mahkemesi, yerel mahkemenin kararını bozarak Avcı’ya ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası verdi. Gültekin ailesinin avukatı Rezan Epözdemir, Yargıtay’ın kararı bozarak Pınar Gültekin’i canlı olarak yakan sanığın tasarlayarak ve canavarca hisle öldürme suçundan değil, niteliksiz kasten öldürme ya da eziyet çektirerek öldürme suçundan haksız tahrik uygulanarak cezalandırılması gerektiğine karar verdiğini açıkladı.

Epözdemir sosyal medya üzerinden, “Bir kimseyi diri diri yakmak canavarca hisle öldürme değilse, hangi durumda bu nitelikli hal uygulanabilecektir” diye sordu. Karara tepki gösteren kadın dernekleri, Cumhuriyet’e konuştu. Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu Başkanı Canan Güllü, “Yargı aslında bu kararlarıyla yaparsanız suçunuzu affederiz” bakış açısını yansıtıyor. Biz Yargıtay’ın verdiği bu kararı, Türkiye’deki kadın erkek eşitliğini savunan anayasaya aykırı olduğunu, hukuka aykırı olduğunu, insan vicdanına, kamu vicdanına aykırı olduğunu bağırarak istiyoruz. Bu katillere açık bir çektir. Yargıtay’da bu kararı alan hâkim arkadaşların canavarca hissini ne olduğunu canavarca hissi tarif ederken nasıl bir öldürülme şekli olması gerekirdi tarif etmelerini

istiyoruz” dedi. Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu temsilcilerinden Şirin Yalıncakoğlu ise “Hiçbir kurum ve kuruluş hiçbir kadının yaşamı üzerinde böyle bir tahakküm oluşturamaz. Erkekler kadınları her gün öldürürken onların sırtını sıvazlayacak kararlar verilemez. Bu çok tehlikeli bir karardır. Bundan bir an önce dönülmesi gerekiyor” ifadelerini kullandı.

Önce Çocuklar ve Kadınlar Derneği de sosyal medya üzerinden, “Cezasızlık zaten bir kural haline gelmişken failin arkasında güçlü bağlantılar olduğunda yargının nasıl devreye girdiğini bir kez daha görüyoruz. Kabul etmiyoruz” ifadelerini kullandı.

Kadınlar hakları için 7 Mart'ta greve çıkıyor

Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK) Kadın Komisyonu, yaklaşan 8 Mart

Dünya Emekçi Kadınlar Günü öncesinde eşitsizliklere, baskılara, şiddet ve tacize, çalışan çalışmayan tüm kadınları alanlarda birlikte karşı durmaya çağırıyor. DİSK 7 Mart günü fabrikadan tarlaya her alanda grev kararı aldı.

Türkiye’de kadınlar eğitim, istihdam ve karar alma mekanizmalarında eşit temsil edilmiyor. İşgücüne katılım oranları erkeklerin yarısı kadar. Yönetim ve siyaset alanlarında temsil oranları düşük. Her 5 kadından sadece biri kayıtlı ve tam zamanlı istihdamda. Geniş tanımlı genç kadın işsizliği % 46,7 Dünya Ekonomik Forumu’nun her yıl yayımladığı “Küresel Cinsiyet Uçurumu Raporunun 2024 yılı sonuçlarına göre Türkiye 146 ülke arasında 127’nci sırada. Avrupa bölgesinde de 40 ülke arasında son sırada. Sorunlar çok büyük. Çalışsa da çalışmasa da kadın eşitsizlik, şiddet, baskı ile karşı karşıya. Genel yönetim kurulu başkanlığını bir kadının yaptığı DİSK, bu yıl kadının sorunlarını daha çok gündemde tutmaya karar verdi. DİSK Genel Başkanı Arzu Çerkezoğlu, “Bütün kentlerde basın toplantıları ve mitingler yapacağız. Pazarlarda bildiri dağıtarak ev kadınlarını davet edeceğiz. Merter’de örgütsüz, merdiven altı çalışan binlerce kadın işçinin yanına gideceğiz. Tüm kadınları işi olan olmayan davet ediyoruz. 8 Mart’ta birlikte olmaya çağırıyoruz” dedi ve taleplerini özetle şöyle sıraladı:

- 2024’ten bu yana toplumsal cinsiyet eşitsizliği artarak büyüdü, kadın cinayetleri çoğaldı, hayat pahalılığı ve kadın yoksulluğu durdurulamaz seviyelere çıktı. Kadın işsizliği katlandı.

- Geçen yıl 8 Mart’ta “Cumhuriyetin ikinci yüzyılını emeğin ve kadınların yüzyılı olarak inşa edeceğiz” demiştik. Şimdi bu sözümüzün arkasında durduğumuzu bir kez daha göstermek için yeni bir adım atıyoruz.

- Eşit işe eşit ücret birinci talebimiz. İkincisi İstanbul Sözleşmesi’ne sahip çıkıyoruz. ILO’nun 190 sayılı sözleşmesinin onaylanması için mücadele veriyoruz. Üçüncüsü de görünmeyen emeğimiz dediğimiz bakım yükünün kamusal, sosyal politikalarla kadınların üzerinden alınmasını

istiyoruz. Atölyede, plazada, evde, belediyede, hastanede her neredeysek işimizi bırakıyoruz ve 7 Mart'ta greve çıkıyoruz.

TÜBİTAK araştırmasına göre kadınlar en çok haksız tahrik ve iyi hal uygulamasını eleştiriyor

Prof. Dr. Tülin Gençöz Meclis'teki kadına şiddetin önlenmesiyle ilgili komisyonda sunum yaptı. Burada TÜBİTAK'ın yaptığı bir araştırmanın sonuçlarını paylaşan Gençöz, kadınların şiddete karşı yasal yaptırımlardan ve düzenlemelerden ne kadar haberdar olduklarının ölçüldüğünü söyledi. Buna göre kadınlar en çok KADES uygulamasının farkında olduklarını ve kullandıklarını belirtiyor. Aynı zamanda uzaklaştırma kararlarının farkında olduklarını ve ücretsiz avukat hakları olduğunu bildiklerini aktarıyorlar. Kadınların en çok eleştirdiği konu ise haksız tahrik ve iyi hal uygulamaları.

Gençöz'ün anlattığına göre; kadınlar haksız tahrik ve iyi hâl uygulamalarının “kadına şiddet sürecini devam ettiren faktörler” olduğunu düşünüyor. Öte yandan; Gençöz sunumunda her türlü şiddete karşı kadınların ekonomik bağımsızlığının önemine dikkat çekti. “Düzenli bir işte çalışan, kendi geliri olan kadının kendini daha iyi ifade edebildiğini görüyoruz” diyen Gençöz, buna bağlı olarak ücret politikalarının önemine vurgu yaptı. Kadın ve erkekler arasında sadece cinsiyete bağlı olan bir ücret farkı olmaması gerektiğini söyleyen Gençöz, “Aynı görevi yapan kadın ve erkeğin aynı ücreti almasına yönelik çalışmalar da artırılabilir” ifadelerini kullandı.

Taliban yönetiminde ‘kadın hakları’ krizi: Ülkeden ‘kaçtığı’ iddia edildi

Afganistan-Pakistan sınırı yakınlarındaki Khost vilayetinde 20 Ocak'ta düzenlenen bir mezuniyet töreninde konuşan Taliban'ın Dışişleri Bakan Yardımcısı Muhammed Abbas Stanikzai, hükümetin, kız çocuklarının ortaokul ve yüksek öğrenime devam etmesini yasaklamasını eleştirdi.

Stanikzai, “Bunun ne şimdi ne de gelecekte hiçbir mazereti olamaz. Biz 20 milyon insana haksızlık ediyoruz. Muhammed Peygamber zamanında bilginin kapıları hem erkekler hem de kadınlar için açıktı. O kadar önemli kadınlar vardı ki, onların katkılarını anlatmaya kalksam çok uzun zaman alır” dedi.

Bu konuşmanın ve Stanikzai'nin kendisini eleştirdiğine dair haberlerin ardından Taliban'ın lideri Molla Heybetullah Akhundzade'nin, Stanikzai'nin tutuklanmasını emrettiği ve Stanikzai'nin Afganistan'ı terk ederek Birleşik Arap Emirlikleri'ne gitmesine neden olan bir seyahat yasağı koyduğu iddia edildi.

Stanikzai, yerel medyaya Dubai'ye gittiğini doğruladı, ancak bunun sağlık nedenleriyle olduğunu iddia etti. Taliban'ın 15 Ağustos 2021'de Afganistan yönetimine gelmesiyle ülkede kadınların çalışmasına ve kız çocuklarının eğitim almasına yönelik ciddi kısıtlamalar getirilmişti.

Kızların önce ortaokul ve liselerde, Aralık 2022’de ise üniversitelerde eğitim alması engellenmişti. Afgan kadınların yerel ve yabancı sivil toplum kuruluşlarında çalışması da askıya alınmıştı.

Ülke genelinde kadın kuaförleri ve güzellik salonlarını da yasaklayan Taliban, daha önce de kadınların kamuya açık park, eğlence mekânları ve spor salonlarına girmesine, dizi ve sinema filmlerinde rol almasına yasak getirmişti.

Geçtiğimiz ay Uluslararası Ceza Mahkemesi Başsavcısı, Afganistan’da kadın ve kız çocuklarına yönelik zulmün insanlığa karşı işlenmiş bir suç olduğu gerekçesiyle Akhundzade ve Afganistan başyargıcı hakkında tutuklama emri çıkarılmasını talep etti.

Orta Asya’da kadınlar kaçırılmaya karşı ayakta

Orta Asya’da, özellikle Kazakistan ve Kırgızistan’da ‘gelin hırsızlığı’, kadınların maruz bırakıldığı bir erkek şiddeti biçimi. Bu ‘geleneklere’ göre, bir erkek evlenmek istediğinde, herhangi birini zorla alıkoyuyor. Üstelik bu suçlara maruz bırakılanlar genellikle kız çocukları oluyor.

Her iki ülkede de kadınlar, uzun yıllardır bu suçla mücadele ediyor. Erkekler, kaçırdıkları kadınları cinsel saldırıya maruz bırakıyor, kız çocuklarına yönelik istismar suçunun faili oluyorlar. Kadınlar, kendilerini zorla alıkoyan ve boşanmak istediği erkekler tarafından erkek şiddetine maruz bırakılıyor. Kadınların, ailelerine kendi rızaları ile evlendiklerine dair yalan bilgilendirme yapması konusunda da baskı kuruluyor.

Kırgızistan’da yasaların etkin biçimde uygulanması için hak savunucularının mücadelesi sürüyor. Kazakistan, bu ağır hak ihlali suç için yasaları sertleştirmeye hazırlanıyor. Tüm mücadele yöntemlerine rağmen etkin cezaların uygulanmaması vakaların artmasına sebep oldu. Erkekler, cezasızlıkla ödüllendirilerek cesaretlendirildi. Geçtiğimiz ay AFP’ye konuşan Kazakistan’dan bir yetkili, kadın hakları konusunda kaydedilen bazı ilerlemelere rağmen, bu suçların ülkede arttığını anlattı.

Ülkede insan kaçırmanın 7 yıla kadar hapisle cezalandırılması öngörülse de erkeklerin “Biz evliyiz” yalanına sığınması 1991’den bu yana neredeyse hiçbir yargılamanın yapılmamasına neden oldu. Ancak bu durum değişmek üzere. Kazakistan Meclisi’nde bir süredir, kadınları zorla alıkoymanın etkin biçimde cezalandırılması için yasa değişikliklerine hazırlık yapılıyor. Bu, kadınların 30 yılı aşkındır sürdürdüğü mücadelenin bir kazanımı. Kazakistan’da geçtiğimiz yıl eski bir milletvekili, evli olduğu kadını öldürünce kadın hakları tartışmaları hızlandı. Kadınların baskısı, iktidarı adım atmaya zorladı. Meclis’te artık ‘gelenek’ değil, “Toplumun en yakıcı sorunu” olarak anılan kaçırma vakalarına cezaların artırılması bekleniyor. Kırgızistan’da ise kadınlar, zaten var olan koruyucu yasaların etkin uygulanmasını talep ediyor. Ülkedeki feminist bir örgüt olan Kadın

Destek Merkezi'nin verilerine göre, Kırgızistan'da her yıl en az 10 bin kadın ve kız çocuğu zorla kaçırılıyor.

20 yaşındaki tıp öğrencisi Burulai Turdaaly Kyzy, 2018'de 29 yaşındaki bir erkek tarafından zorla evlendirilmek için kaçırılmış, fail erkek evliliği reddeden kadını öldürmüştü. 2021'de de 3 erkeğin zorla alıkoyarak öldürdüğü Aizada Kanatbekova'nın ardından kadınlar meydanlara çıkmıştı. Üstelik bu kaçırma vakalarında erkekler, sahte rızanın ardına sığınarak cezalardan kaçabiliyor. 'Rızanın olduğu' iddiasıyla kadınların haklarını ve yaşamını tehdit eden bu suç varlığını sürdürmeye devam ediyor. Kadın Barış Ve Güvenlik Endeksi'ne göre Kırgızistan, Orta Asya'da kadınlar için en tehlikeli ülke konumunda. Ülkede resmi verilere göre son 3 yılda 34 kadın, erkekler tarafından öldürüldü. Kırgızistan İçişleri Bakanlığı'nın verilerine göre 2024'te yaklaşık 15 bin kadın ve kız çocuğu ev içi erkek şiddetine maruz bırakıldı. Bu sayıya rağmen ülkede geçtiğimiz yıl ev içi şiddete ilişkin toplam vakaların yalnızca % 3'ü kadar, 447 dava açıldı. Gerçek şiddet verilerinin, resmi rakamların çok daha üzerinde olduğu tahmin ediliyor. Kırgızistan'da yapılan araştırmalara göre, her üç evlilikten biri zorla kaçırarak alıkoyma ile gerçekleşiyor. Bu uygulama, Sovyetler Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin 1991'de dağılması ile hız kazanmış ve 1994 yılında yasaklanmış olmasına rağmen, kırsal kesimlerde yaygın olarak devam ediyor. Bu durum, birçok genç kadının kırlardan kentlere veya yurtdışına göç etmeye mecbur kalmasına neden oluyor.

Kırgızistan Meclisi'nde milletvekili Ainuru Alybaeva'nın girişimi ile 2013'te Ceza Kanunu'nun 155'inci maddesinde değişiklik yapıldı ve 'bir kadını rızası dışında evlendirmek için kaçırmanın cezası arttırıldı. Kadınlar, "155'inci maddeyi uygula" diyerek sokaklarda, sosyal medyada ve farklı kampanyalarda etkin biçimde uygulanmasını talep ediyor.

Gelecek sayımızda buluşmak umuduyla sevgiyle kalın.

23.02.2025

IŞIĞIN İÇİNE SIZDIĞI YER

YAZAN: EBRU BOZCUK

ebrubozcuk@hotmail.com

Bir Japon Sanatı: Kintsugi

"Yara, ışığın içine sızdığı yerdir."

Mevlâna

Aldığımız her yara, her darbe bizi büyüten bir hazine değerindedir esasında... Bizi biz yapan, varoluşumuzu tamamlayan en önemli şey, kırıklarımız, çatlaklarımız hatta kusurlarımızdır. Galiba bütün varoluş hikayesi kırıldığımız yerden güçlenebilmekle başlıyor.

15. yüzyıldan bu yana Japonya'da uygulanan bir gelenek var. Hem bir sanat hem de oldukça derin bir felsefe içeriyor. Kintsugi olarak anılan bu sanatta “kin” altın, “tsugi” ise birleştirme anlamına geliyor.

Japon felsefesinin yalınlığını ortaya koyan bu gelenek, israf yerine yeniden dönüşümü ve sürdürülebilirliği vurgulaması açısından da çok özel bir sanat.

Altın ile onarma sanatı diye tarif edilebilir ancak içinde birçok inceliği barındırıyor. Altın tozu ile yapılan bu işlemin amacı, kırılan eşyayı onararak geçmişin izlerini daha değerli hale getirmek.

Çatlaklar, özellikle değerli bir maden olan altınla dolduruluyor ki, bundan sonra daha kıymetli olduğu vurgulanıyor. Kusurlardaki güzelliği, inceliği görmeyi hedef alıyor.

Bu felsefeye göre, bir eşya ya da bir insan hasara uğramış veya acı çekmişse bundan bir ders alır ve artık çok daha değerli ve özel olur. Yaşadığı tecrübe onu eşsizleştirmiştir.

Kusurlarla güzelleşmek bundan daha iyi nasıl anlatılabilir ki? Yeniden doğuş gibi, iyileşmek gibi bir hal bu...

Değer verdikleri bir eşya kırıldığında, mesela kendilerine bakmayı sevdikleri bir ayna ya da anneanneden yadigâr bir vazoyu tamir ederlerken kırılan parçanın yerini altın tozuyla dolduruyorlar. Hiç kırılmamış gibi görünmesini değil, aksine kırılıp yapıştığı yerin parlamasını istiyorlar.

Bir eşya, bir insan, bir ruh yaralandığında yüklendiği hatıraların kıymetinin arttığına inanılıyor.

Bir defa kırılan artık kırılmıştır fakat kendine ve hayata tutunmak için mücadele ettiği kadar da güçlüdür...

Düştüğümüz yerde parçalanmış bir vaziyette mi kalacağız yoksa parçalarımızı birleştirip yeniden tam olmak hatta başka türlü bir tam olmak için çabalayacak mıyız? İşte bütün mesele bu...

Kusursuzluğun yükselen bir değer olarak dayatıldığı günümüz dünyasında, kusurların incelikle, altın tozuyla öne çıkarıldığı bir geleneğin var olduğunu bilmek ne umutlu bir hal.

Aslında aynı felsefeyi bundan çok önceleri, 13. yüzyılda Mevlâna ortaya koymuştur. Der ki: "Yara, ışığın içeri sızdığı yerdir. Karanlık senin aydınlatıcı mumundur."

Seni acıtan, üzen her şey aynı zamanda seni kutsar, büyütür, güzelleştirir... Yaralandığımız yer, aslında iyileştiginiz yerdir der.

Kim bilir belki de artık kusurlarımızı, çatlaklarımızı, yaralarımızı sevme zamanıdır. Bu muhteşem bir varoluş yolculuğu esasında.

Çatlamadan, kırılmadan yaşamak ne kadar anlamlı olabilir ki?...

Asıl olan oyunun içinde olduğunu bilmek ve "yaşadım" diyebilmek. Bütün mesele, kendimizi yaralarımızla sarıp sarmalayabilmek.

Geçmişin izlerini daha değerli hale getirebilmek bizim elimizde. İçimizdeki zehir belki o çatlaklardan bir yol bulup akacak ve sonrasında altın tozuyla kapanıp, kırıldığımız yerden yeniden iyileşeceğiz.

Kim bilir belki bir gün, yaralarımıza sürdüğümüz o altın tozu, bizi hep birlikte daha güçlü bir halde bu enkazın altından çıkaracak.

Unutmadan, unutturmadan...

Şubat/2025

TARİHİN KADIN YÜZLERİ

Hülya ONUR YAMAN

HAZIRLAYAN: Emine ORTAKAYA

e_mine_ortakaya@hotmail.com

Değerli bir kadın yoldaşımızı daha yakınlarda kaybettik. Yeni Kadın Örgütü'nün kuruluşunda ve Yeni Kadın Dergisinin kadın mücadelesinin yayın organları arasında yer almasında öncülük etmiştir.

58 yaşında ölen Hülya Onur Yaman, 12 Haziran 1966'da Samsun'da dünyaya geldi. 17 yaşına kadar Samsun'da yaşayan Hülya, gençliğinin önemli bir bölümünü burada tamamladı. 1983 yılında aile birleşimi kapsamında babasının yanına Almanya'ya geldi. Geldi günden itibaren mücadelenin içinde yer almaya devam eden Onur, ATİF ve ATİK saflarında örgütlü olarak yer aldı.

Avrupa'daki Türkiyeli politik sürgünlerden olan Hülya Onur, sınıf, ekoloji, kadın ve daha birçok alana ilişkin çok sayıda makaleler yazdı. Hülya, genç yaşlarında tanıştığı ATİF camiasında kısa sürede öne çıkan kadın yoldaşlarımızdan oldu. Uzun yıllar, Yeni Kadın'a önderlik ettiği gibi, ATİF ve ATİK yönetim kurullarında da defalarca yer aldı. Bir dönem Alevi Kadınlar Birliği'nin Hessen Kadınlar başkanlığını yaptı. Kadın örgütlerinin oluşturduğu birçok platformda yer aldı.

Kısacası Hülya; kavga, mücadele neredeyse oradaydı.

Sosyalist, ilerici, devrimci kurumlar içinde dahi, kadın meselesinin henüz çok da anlaşılmadığı, sınıf mücadelesinde kadın örgütlenmesinin öneminin çok da açığa çıkamadığı zorlu zamanlarda, henüz 1980'lerin sonlarında, genç yaşına rağmen cesaretle öne atılıp, kadınların sınıf bilinci yanı sıra kadın bilincini de kazanmaları gerektiği noktasında ısrarla, inatla mücadele

edip, sınıf mücadelesinin en zorlu alanının ATİK içinde temellerinin atılmasına öncülük edenlerden oldu. Süreç, Avrupa coğrafyalarında dahi sınıf bilinçli kadın örgütlerinin tek tük olduğu süreci. “İşimiz zordu elbet, ama imkânsız değildi” diye özetliyordu Hülya o süreci.

Yeni Kadın örgütünün 33 yıllık tarihi kesitinde, kuruluşundan itibaren uzunca bir süre yönetim mekanizmasında yer aldı. Kadın örgütlenmesine önderlik etti. O günlerden son nefesine kadar bu örgütün hem yapısının oluşturulmasında hem de kadın bilincinin geliştirilmesinde büyük katkılar sağladı. Birçok kadının ve genç kadının eğitiminde, gelişmesinde önemli katkıları oldu. Yönetim mekanizmasında olmadığı dönemlerde de düşünceleriyle, yazdığı yazılarla sürekli kadın örgütlenmesinin güçlenmesi için çaba harcadı. Gerek ATİK yayın organı olan Mücadele Gazetesi, gerek Yeni Kadın dergisi için birçok makale ve yazı kaleme aldı. Ayrıca yazdığı onlarca şiirde sürekli kadınların durumunu ve mücadelesini, kavgasını anlattı.

Devrimci mücadele, hepimizin bildiği gibi genel olarak bir dizi zorlukları, fedakârlıkları göğüslemeyi gerektiren bir mücadele alanıdır. Ancak bu alanda bir kadın olarak, hele de anne olarak yer almak; çok daha zor ve çok daha fazla özveriyi, fedakârlığı gerektirir. Hülya, sevgili oğlu Cemre'nin dünyaya gelmesinden sonra, çocuk nedeniyle mücadele alanlarından uzaklaşanlardan olmadı. Aksine Cemre'yi annesine veya yakınlarına bırakmadığı dönemlerde toplantılarda, sokak eylemlerinde onunla birlikte yer alanlardan oldu.

Yeni Kadın örgütünün ve derginin bugünlere gelmesinde çok büyük emekleri olan Hülya, son nefesine kadar mücadeleye olan inancını hiç yitirmedi. Sınıf mücadelesinin çok önemli bir ayağı olan kadın örgütlenmesinin, aradan geçen bunca yıla, bunca deney ve tecrübeye, bunca emeğe rağmen hala olması gereken aşamada olamayışına olan üzüntüsünü, son süreçte kendisini hastanede ziyaret eden yoldaşlarına; *“bizim kadın örgütümüz çok daha güçlü olmalıydı, sizden isteğim sakın kadın mücadelesini bırakmayın, bu mücadele daha ileriye taşınmalı.”* diyerek dile getirmişti.

Onun kararlı duruşu, insanlığa, adalete ve mücadeleye ama ille de kadın özgürlük mücadelesine olan inancı bizlere ışık tutmaya devam edecek. Acımız büyük, fakat bıraktığı miras daha büyük.

Onun düşlediği özgür ve eşit bir dünya için mücadelemizden asla taviz vermeyeceğiz.

Selam olsun sana Hülya ve senin şahsında tüm kadın önderlere...

23 Şubat 2025
KAYNAKÇA
YENİ KADIN

MİTOLOJİK HİKÂYELERİN EDEBİYAT ÜZERİNDEKİ YERİ VE ETKİSİ

YAZAN: Damla HAZER

Mitolojik hikâyeler, insanlık tarihinin en eski anlatılarından biridir. Bu hikâyeler, yalnızca toplumların inançlarını ve değerlerini yansıtmakla kalmaz, aynı zamanda edebiyatın da şekillenmesinde önemli bir rol oynamıştır. Mitolojiler, farklı kültürlerdeki halkların hayal gücünü, korkularını, arzularını ve dünya görüşlerini yansıtır. Bu anlatılar, hem geçmişin hem de bugünün edebiyatını etkileyen derin izler bırakmıştır.

Bu konuyu daha iyi anlayabilmek ve yorumlayabilmek için "Mitolojilerin Edebiyatla Bütünleşmesi" başlığı altında bir dizi araştırma yapmak gereklidir. Mitolojik öğeler, edebiyatın çeşitli türlerinde yer edinmiş ve hatta zamanla edebiyatın temellerinden biri hâline gelmiştir. Antik Yunan ve Roma edebiyatından, Orta Çağ ve Rönesans'a kadar, mitolojik figürler, kahramanlar ve tanrılar, yazarların ve şairlerin eserlerinde sıkça yer almıştır.

Homeros'un İlyada ve Odysseia gibi destanları, bu mitolojik öğelerin edebiyatla nasıl harmanlandığının en güzel örneklerindedir. Bu destanlar, mitolojik karakterlerin tanrılarla ve ölümlülerle olan ilişkilerini anlatırken, insan doğasının karmaşıklığını ve evrensel değerleri keşfetmiştir. Mitolojinin edebiyat üzerindeki etkisi, yalnızca hikâyelerin içerikleriyle sınırlı kalmamış, aynı zamanda biçimsel unsurlar üzerinde de etkili olmuştur. Örneğin, epik şiir türü, çoğunlukla mitolojik anlatılara dayanır. Kahramanlık, ölümsüzlük, aşk ve intikam gibi temalar, mitolojilerin evrensel temaları olarak edebiyatın en temel yapı taşları hâline gelmiştir. Bu temalar, yazarların farklı dönemlerde benzer yapılar içinde eserler yaratmalarına olanak tanımıştır.

"Mitolojinin Evrensel Temalarla Bağlantısı" da bu konuda incelenmesi gereken bir başka başlığı oluşturmaktadır. Mitolojik hikâyelerin edebiyat üzerindeki etkisinin en güçlü olduğu alanlardan biri, evrensel temaların işlenmesidir. Aşk, ihanet, intikam, cesaret, ölüm ve yeniden doğuş gibi temalar, mitolojinin vazgeçilmez unsurlarıdır. Yunan mitolojisinde yer alan Persephone ve Hades arasındaki hikâye, ölümler dünyasına inişi ve yeniden hayata dönüşü simgelerken, edebiyat dünyasında da yeniden doğuş ve yenilenme gibi temalarla sıkça işlenmiştir. Aynı şekilde, Achilles'in ölümsüzlük arayışı ya da Odysseus'un evine dönüş yolculuğu, insanın varoluşsal arayışlarını anlatan evrensel semboller hâline gelmiştir.

Mitolojik kahramanlar, insanın en derin duygusal çalkantılarını ve yaşam mücadelelerini temsil eder. Herakles'in 12 görevini yerine getirirken karşılaştığı zorluklar, insanın karşılaştığı hayat zorlukları ve bu zorluklara karşı gösterdiği dirençle özdeşleştirilebilir. Aynı şekilde, Truva Savaşı ve Achilles'in ölümsüzlük arayışı, insanın ölümle yüzleşmesi, ölümsüzlük arzusunun karşısındaki yenilmezlik ve zafer hayalleri üzerine önemli dersler sunar.

Burada "Mitolojinin Modern Edebiyat ve Sanatla Etkileşimi" konusuna da değinilmesi gereklidir. Mitolojik hikâyeler, sadece eski dönemlerin edebiyatını değil, aynı zamanda modern edebiyatı da derinden etkilemiştir. 20. yüzyıldan itibaren, özellikle modernist ve postmodernist akımlar, mitolojik temaları yeniden keşfetmiş ve bunları günümüz insanının yaşadığı toplumsal, psikolojik ve bireysel sorunlarla harmanlamıştır. James Joyce'un Ulysses adlı romanı, Odyssea'ya modern bir uyarlamadır ve Homeros'un kahramanlarının epik yolculuklarını, bireysel varoluşsal bir keşfe dönüştürür. Bunun dışında, mitolojik öğeler, çağdaş yazarların eserlerinde de kendini gösterir. Orhan Pamuk'un Kar romanındaki mitolojik göndermeler ve Neil Gaiman'ın Amerikan Tanrıları adlı eserindeki mitolojik figürlerin kullanımı, mitolojinin günümüz edebiyatındaki etkisini gösterir. Bu eserlerde mitolojik karakterler, toplumsal değişim, kimlik arayışı ve insanın içsel yolculuğu gibi modern temalarla iç içe geçmiştir.

"Mitolojilerin Eğitim ve Kültürel Katkıları" da göz ardı edilmemelidir. Mitolojik hikâyeler, yalnızca edebiyat dünyasını değil, aynı zamanda insanlık tarihini, kültürünü ve eğitim sistemlerini de etkilemiştir. Antik Yunan ve Roma'daki hikâyeler, Batı dünyasının kültürel temel taşlarını oluşturmuş ve bireysel kimliklerin inşasında önemli bir rol oynamıştır. Mitolojik figürler, sanatçılar, yazarlar, filozoflar ve düşünürler için bir ilham kaynağı olmuştur. Mitolojinin öğretici gücü, insanın duygusal ve etik gelişimine de katkıda bulunur. Her mitolojik hikâye, bir tür öğreti ve insanın iyi ile kötüyü ayırt etme biçimini gösterir. Bu yönüyle, mitolojiler yalnızca eğlenceli anlatılar olmakla kalmaz, aynı zamanda derin anlamlar taşır ve toplumsal değerlerin şekillendirilmesinde büyük rol oynar.

Sonuç olarak, mitolojik hikâyeler, edebiyat dünyasında sadece eski bir geleneğin kalıntıları olarak kalmamış, aynı zamanda evrensel temalar ve insanlık hâlleri hakkında derinlemesine düşündürülen çağdaş eserlerin temelini oluşturmuştur. Yüzyıllar boyunca aktarılan bu hikâyeler, insanın en temel arzularını, korkularını ve hayallerini anlatarak hem geçmişe hem de bugüne ışık tutmuştur. Mitolojinin edebiyat üzerindeki etkisi, bu hikâyelerin evrensel anlamlar taşıması ve zamanlar üstü olmalarından kaynaklanır. Yazarlar, mitolojik temaları kendi çağlarının kültürüne ve sorunlarına adapte ederek hem eski hem de yeni dünyaların birleşimine olanak sağlamışlardır. Mitolojinin etkisi, yalnızca anlatıların derinliğinde değil, aynı zamanda insanın varoluşsal yolculuğunda da anlam bulmaktadır.

ARI KOVANI

YOL GÖSTERİCİ VE PAYLAŞIMCI BİR KADIN

KONUK: Fatma AYKIN

SÖYLEŞİYİ YAPAN: Şule SEPİN İÇLİ

sulesepin06@gmail.com

Şule: Umudun Kadınları Dergimizin sevgili izleyicileri. ‘Arı Kovanı’ köşemizde Fatma Aykın arkadaşımızla birlikteyiz. Kendisi teknolojiye hâkim ve kitaplarla çok geniş uğraşları var. Biz onu bu iki yönüyle tanıyoruz ama farklı farklı yönleri de olabilir. Önce kendisini kısaca tanıtmasını isteyelim.

Fatma: Ben Fatma Aykın, 1993 doğumluyum. Memleketim Kastamonu. İstanbul’da yaşıyorum. Lise mezunuyum. Tanıtığım gibi kitaplarla ve teknolojiyle ilgilenmeyi onlarla uğraşmayı ve daha çok yeni bilgiler öğrenmeyi seviyorum.

Şule.: Körlük durumu nasıl oluştu?

Fatma: Doğduğumda iki gözüm de görmüyormuş. Katarakt varmış hatta bir tanesinde. Bir ameliyat sonrası bir gözüm görmeye başladı. Uzun bir süre gördüm,

normal yazı yazdım, okudum, yazdm ama daha sonra göz tansiyonu nedeniyle o gözüm de kapandı. Şu anda çok hafif bir ışık var diyebilirim, o da varla yok arası.

Şule: Körler okuluna gittin mi?

Fatma: Evet. Ortaokulda körler okuluna gittim, Türkan Sabancı'ya gittim, orta okulu orda tamamladım. Kabartma yazıyı, Brailleyi orada öğrendim.

Şule: Baston kullanmaya Hâkim misin?

Fatma: Evet, onu da Emirgan'da Reşitpaşa'da öğrendim. Bilgisayar kursu, baston eğitimi vardı, onları da orda öğrendim.

Şule: Şu an herhangi bir işte çalışmıyorsun sanırım.

Fatma: Hayır, çalışmıyorum.

Şule: Fatma, bilgisayar merakın nasıl oluştu? Yani neler yapıyorsun, ne kadar zamandan beri ilgileniyorsun bu işlerle?

Fatma: Bilgisayar merakım aslında Ortaokulda başladı benim, yani ben ortaokula gittiğimde ilk gördüm bilgisayarın konuşabildiğini, jawsla ben o zaman tanışmıştım, aslında böyle ortamlara girmeyince, teknolojiden de bihaber oluyorsun. O yüzden bu okulların, bu eğitim merkezlerinin çok önemli olduğunu düşünüyorum. Keza telefonu da ben ilk orada görmüştüm konuşabildiğini, o zamanlardan teknolojiye merakım gelişti. Daha çok İphonecular üzerinde ben kendimi geliştirdim. Daha sonra GETEM’de Engin Yılmaz’ın anlatımlarını dinledim. Daha sonra erişilebilir İphonecular platformunda ben de yönetici görevini aldım. İphone ile ilgili youtubede içerikler üretmeye başladım. Nasıl kullanabiliriz, hangi uygulamada neler yapabiliriz gibi konuları anlatmaya başladım.

Şule: Bunlar çok güzel ve verimli çalışmalar. Bazan sıkıntı yaşadığınız oluyor mu?

İnsanlar çok fazla soru soruyorlar, herkesin öğrenme biçimleri farklı olabiliyor.

Fatma: Tabii ki mutlaka yaşamaz mıyız. Bir kere şöyle bir durum oluyor. İnsanlar genelde takip etmiyorlar. Takip etseler, her sorunun cevabını alacaklar. Şöyle bir durum oluyor: “İşim düşünce soru sorayım. Gerisi önemli değil.” Diyorlar ama o soru daha önce sorulmuş, defalarca cevaplanmış olabiliyor. Bu konularda tekrara düştüğümüz için, aynı soruları cevaplamaktan bazan yorulduğumuz olabiliyor.

Şule: Bizler de çok mesaj gelince takip etmekte zorlanıyoruz. Öğrenme biçimleri de çok farklı. Bazıları uygulama yaparak, bazıları araştırarak ve anlatarak öğreniyor. Teknoloji ve bilgisayar dışında özel olarak merak ettiğin uğraştığın başka konular var mı?

Fatma: Şu aralar youtuberlik sürecim başladı. Kitaplarla ilgili yazarları konuk alıyoruz. Kendime ait bir kanal açtım. Kitap anlatımları yapıyorum, ‘Kitap Kolikler’ isimli. Hangi yazarlar krler camiasında daha çok okunuyor? Kimi çağırabiliriz diye araŐtırıyorum. Arkadaşlar tarafından katılımlar ve güzel dönüŐler keyifli oluyor.

Şule: Video kesme, yapıŐtırma gibi konulara hâkim misin?

Fatma: Bir ekibimiz var. Kız kardeŐim Tuğçe Aykın ve Erişilebilir iPhoneocular yönetiminden Murat Doğan IŞık youtube kanalımın moderatörleri. Kesme, biçme, fazla eee dediğimiz yerleri montajlama, efekt koyma işlerini onlar çok güzel hallediyorlar. Çok baŐarılılar.

Şule: Bunları çok kolay yapabilirsin ama zaman bulamadığını düşünüyorum.

Fatma: Gerçekten zaman sorunu var.

Şule: Bir kitap grubun var. Kitaplara olan ilgini ve yaptığın farklı çalışmalarını biraz açabilir misin?

Fatma: Kitaplara ilgim lisede başladı. Daha öncesinde kitap dinleme gibi bir merakım hiç yoktu. Ortaokuldayken Türkçe öğretmenimiz bize sınıfta bir kitap dinletmişti. ‘Şeker Portakalı.’ Benim için bu kitabın özel bir yeri vardır. Bu kitabı çok beğenmişim ama okumaya yönelmemişim. Lisede bir edebiyat öğretmenimin teşvikiyle başladım. Daha sonra sesli kitaplarla tanıştım. Bu merakım gitgide arttı. Sonra whatsapp gruplarına katıldım. Birkaç kitap kolikleri grubum var. Burada arkadaşlarla kitap üzerine sohbet ediyoruz. Bunu artık kendi kendimize yapmayalım. Bir de yazarları çağıralım. Okuduğumuz kitapları onlarla birlikte konuşalım istedim. Bu da güzel ve keyifli oldu. Kitap okuyup, film izleyip bunları biriyle konuşmayı çok seviyorum.

Böyle bir topluluğa sahip olduğum için de çok mutluyum.

Şule: İnsanlarla bir şeyler paylaşınca hem o konular akılda kalıyor hem de daha çok bilgi edinmiş oluyoruz ve öğrenmiş oluyoruz.

Yeni yeni yazarları da tvitirdan buluyorsun galiba.

Fatma: Bazılarını tvıterden, bazılarını da instegramdan buluyorum. Gruptaki arkadaşlar da sağ olsunlar bu konuda ayarlama yapıyorlar. Onlar da bazı yazarlara yazıyorlar. Gönüllü okuyucularımızdan sevgili Sema Özer destek çıkan isimlerden bir tanesi. Sağ olsun yazarlar da geri dönüş yapıyorlar. Rastgele Osman Balcıgil'e ilk kez yazmıştım. Cevap vereceğini hiç düşünmemiştim. Kafamda böyle bir proje dahi yoktu. Cevap verince, "Aa bu acaba devam eder mi?" diye düşünerek biz bu you tube kanalını kurduk. Sağ olsunlar yazarlarımız ilgi gösterdiler.

Şule: Bu çalışmalarda yönetici olduğunu da gördük. Çok güzel yönetiyorsun. Bunu izleyicilerimiz duysunlar ki belki kayıtlardan ulaşp izlemek isteyebilirler. Yazarlarımızla ilgili kayıt da alıyorsunuz değil mi?

akşamları sunuculuk moderatörlük görevini üstleniyorum. Kayıt yapıyoruz. Moderatör yardımcılarım yine Tuğçe Aykın ve Murat Doğan Işık, onlar kayıt alıyorlar. Bu organizasyonda mikrofonu hâkim olmak da çok önemli. Mikrofonları kapatma konusunda Tuğçe bize yardımcı oluyor. Yoksa sesler, tekrarlar üst üste biner ve hiçbirimiz ne konuştuğumuzu anlayamayız. Çok sağlıklı bir süreç oluyor bu Google Meet olayı.

Şule: Ekip olarak çalışmanın hali başka, tabii iyi bir ekipse. Kadınlar teknolojik konularda kendilerini daha az geliştiriyor gibi görünüyorlardı ama son zamanlarda bayağı bir artış oldu. Bu konuda neler söylersin?

Fatma: Merak, kendi kendine bir şey yapabilme isteğiyle doğuyor aslında. Eskiden akıllı telefon yoktu, tuşlu telefonları kullanıyorduk. Telefonu açma, alo deme mantığıyla yetiniyorduk hepimiz. Şimdi birilerinin bir şeyler yapabildiğini gördükçe insanın kendi kendine bir şeyler yapabilme ihtiyacı doğuyor. Face bookuma kendim gireyim, mesajlarımı kendim cevaplayayım, tiviti ben atayım, fotoğrafımı kendim paylaşayım ihtiyacı çok önemli bir ihtiyaç bence. Bundan dolayı artık kadınlar da teknolojiye merak sarıyorlar.

Şule: Biz de dergi olarak teknolojiye ilgi duyan kadınları Arı Kovanı köşemizde bolca ağırlıyoruz ki insanlar birazcık daha motive olsunlar, bu işlere ilgi duysunlar diye. Çünkü yapamayacağım diye bir şey yok.

Fatma: Kesinlikle. Hem bilgisayar konusunda hem de telefon konusunda

yapabileceğimiz çok şey var. Mutlaka araştırırsınlar, ilgi duysunlar.

Şule: Yazma konusunda bir deneyimin var mı?

Fatma: Eskiden çok fazla öykü yazardım. Sonra okumaya başlayınca öykü yazma olayını bıraktım. Tekrar geri dönmek istiyorum artık. Bu kadar okuduktan sonra, bu kadar birikimden sonra bir şeyler yazmayı düşünüyorum. Nasıl olur bilemiyorum.

Şule: Şöyle de bir durum oluyor: Farklı yazarlardan bilgiler alınca, değişik kitaplar okuyunca kendi yazdıklarını beğenmemeye başlıyor insan. Çok da güzel yazılar ortaya çıkabiliyor. Kendimize haksızlık etmemeliyiz. Varsa öykülerin dergimizde seve seve yayımlayabiliriz.

Fatma: Çok teşekkür ederim. Bu konuda kendimi biraz daha geliştirmem gerekir. Ondan sonra yazarsam tabii seve seve.

Şule: Söylemek istediğin başka bir mesajın varsa onu da alalım istersen.

Fatma: Herkese selamlarımı gönderiyorum. Teknolojiden uzak durmamalarını, kitaplardan, filmlerden haberdar olmalarını, yeni bilgilere açık olmalarını, Öğrendiklerini paylaşmalarını tavsiye ederim. Paylaşmak çok güzel, insanı motive ediyor ve mutlu ediyor. Mutlu olmanın en kolay yollarından bir tanesi, bilgiyi bir başkasıyla paylaşmak herhalde.

Şule: Biz de seni yol gösterici olarak ilan ediyoruz zaten dergimizde.

Fatma: Çok teşekkür ediyorum.

Şule: Sevgili Umudun Kadınları izleyicilerimiz, bir söyleşimizin daha sonuna geldik. Arı Kovanı köşemizde Fatma Aykın arkadaşımızı konuk ettik. Başka bir söyleşide, kim bilir karşımıza kimler

ıkacak, bunu da bilmiyoruz. Sürprizlerimizle kalın.

1 Mart 2025

BAŞKA SOLUKLAR

YAZAN: Emine KAMÇI

eminekamci@hotmail.com

"Evrende yalnız değiliz." Biz dünyalılar hep böyle düőündük ve bunu kabul ettik. Belki de böylesi kolayımıza geldi, kim bilir?

Evrenin sonsuzluğu içinde küçücük bir dünyanın varlıklarına yaőamın bahőedilmesi herhalde büyük haksızlık olurdu. Koskoca bir evren ve içinde kum tanesi misali minicik bir dünyada sürmekte olan yaşam...

Tanrı, dünya insanının çoğu gibi adaletsizce hak alan bir varlık değildir. Ona göre tüm varlıklar eőittir.

Uzayın derinliklerinde, başka sistemlerde, başka gezegenlerde başka solukların, başka yüreklerin olduğuna inanıyorum. Bilim için bilgi veren, alan solukların, insanlık adına çarpan yüreklerin bulunduğundan kuőkum yok. Evren, yalnızca biz dünyalıların evreni değil; olamaz, olmamalı!

Bazı kaynaklardan, başka sistemlerde her bakımdan dnyalılardan üstün uygarlıkların olduğunu öğreniyorum. Kimileri bu üstünlüklerini bize silah olarak kullanıyor, kimileri de dünyamızda beliren birtakım tehlikeleri fark ederek insanlık adına endiőe duyuyor.

Bizler için endiőe duyan bu dünya dışı varlıklar, sık sık gezegenimizi ziyaret edip çeşitli incelemelerde bulunuyorlar. Bu incelemeler için de genellikle sakin yerleri seçiyor, buralarda konaklıyorlar.

Örneğin, uçsuz bucaksız çöllere, hatta insanların bulunmadığı anlarda bazı köylerimizdeki tarlalara iniyorlar. Bu tür görüntüler birtakım kişilerce fark edilerek őaşkınlıkla karşılanmaktadır. Ancak bilgi yetersizliği nedeniyle kafalarda beliren birçok soru yanıtsız kalmaktadır.

Tüm bunları gören kişiler bilgisiz ve cahilse tanık olduklarını cin, peri gördüğüne yorar.

Bilinçli ve kültür düzeyi yüksek olanlarsa farklı görüşleri savunurlar. Kimileri bunların hayal ürünü olduğunu, abartılmaması gerektiğini söyler; kimileri de fazlaca yakından ilgilenip tüm olanların yanıtını bulma çabası içine girer.

Söz konusu olaylara ilgi duyan, merak eden insanların sayısı tüm dünyada artmıştır. Bu meraksa hiç de yersiz değildir. Fazlaca düşünen her insanın beyninde soru soruyu doğurur. Her şeyin bir nedeni vardır; her olgu bir görev için oluşmuştur. Anlamsız hiçbir şey gerçekleşmez. Bunun için de sorular yanıt bulmalıdır.

Birilerince bir şeyler biliniyorsa bunlar açıklanmalı, insanlar aydınlatılmalıdır. Kişileri boş, batıl inançlara terk etmek kolaycılıktır.

Kötü niyetli, her an fırsat kollayan varlıklar da vardır ziyaretçilerimiz arasında. Onlara fırsat verip vermemek kesinlikle biz dünyalıların elindedir. Tüm dünya insanları bir olup sonsuz barışı sağlarsa kötülüğün sözü bile edilemez.

İşte gençlik çağlarımın düşünce ve inanç tablosu: Şimdi düşünüyorum da bu düşünce ve inançların ne kadarı kayboldu, hâlâ ne kadarını barındırıyorum acaba?

Değişen pek az şey var aslında. Haksızlık, adalet, eşitlik kavramları üzerine düşündüklerim birçok insan gibi aynı. Dünya ve evren açısından da doğal olarak böyle, belki bir ütopya ama dünya barışı üzerine inancımı hâlâ korumaktayım. Ben görmesem de benden sonraki kuşakların söz konusu anlayışa, inanca tanık olacaklarını düşünüyorum.

DUYGULARIMIZI İFADE EDEBİLİYOR MUYUZ? YANLIŞ HARİTAYLA DOĞRU ADRESE GİDİLİR Mİ?

YAZAN: Menekşe KOÇAK

meneksekck06@gmail.com

Eğitimde “Ne, nerede, ne zaman, nasıl öğretilecek?” sorularının cevabı müfredat yani eğitim programı ile belirlenir. Eğitim programlarında ana hatlarıyla şu soruların cevapları yer alır:

- Öğrenciler hangi değerlere sahip olacaklar?
- Hangi alanlarda bilgi birikimi kazanacaklar?
- Hangi alanlarda üreterek hayata katkı sunacaklar?
- Yaratıcılıklarını ve hayal güçlerini hangi alanlarda, nasıl gösterecekler?

Öncelikle vurgulamak gerekir ki bu soruların cevapları tektir ve siyasi iradeye göre değişmez. Evet, bilim geliştikçe değişiklikler yapılır ama bu, yolculuk yaparken mola yerlerini değiştirmeye benzer. Nihayetinde varış noktası hep aynıdır. Bu nedenle eğitim programları, bilimsel gelişmelere göre gözden geçirilir ama sık sık eğitim programı değiştirilmez.

Bizde ise sık sık eğitim programı ve sistemi değiştirildi. Hükümet sistemle oynamaya doyamadığı için geçen yıl “Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli” adıyla yine müfredat değişikliğine gitti.

Hepimiz bilmeliyiz ki bir ülkenin devasa büyüklükte binlerce okulu, yüz binlerce öğretmeni ve milyonlarca öğrencisi olabilir. Eğitim programları eksik, yetersiz ve gerçekçi değilse okullar eğitim yuvası olamaz. Boşa zaman geçirilen ve maddi kaynakları yutan bir kara delik olur. Öğretmenin elindeki yol haritası yani eğitim programı eksik veya yanlış ise öğretmeni doğru adrese götüremez.

Maalesef eğitim sistemimizin her kademesinde eğitim programlarımız yeterli değil. Burada özel eğitim boyutuyla eğitim programlarını kısaca değerlendireceğiz.

Engelli bireyler için eğitim programları, kaynaştırma öğrencileri ve özel eğitim okulları öğrencileri için ayrı ayrı hazırlanır.

Kaynaştırma öğrencilerine mevcut eğitim programına uyabilmesi için verilecek destek eğitim planlanır. Bunun için öğrencinin bireysel özellikleri dikkate alınarak bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlanır. Ayrıca ders müfredatlarında bazı konularda düzenlemeler yapılır. Mesela birey görme engelli ise matematik dersinde geometri konusundan muaf olur.

Orta ve ağır engelli bireyler, Özel Eğitim Uygulama Okulları'na gider. Bu okullarda uygulanmak için “Orta, Ağır, Zihinsel ve Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Öğrenciler İçin Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 1. Kademe” gibi her ders için özel eğitim programları hazırlanır.

Bu programlarda kavram öğretimi, okuma yazma, temel seviye matematik gibi akademik bilgilerin yanında iletişim becerileri, sağlık ve beslenme gibi konular yer alır.

Ancak bu programlarda akademik hedefler fazla; günlük yaşam becerileri, sağlık becerileri gibi temel ihtiyaçlara yönelik hedefler ise azdır. Bu yönü ile program hedef kitleye ulaşmakta çok yetersizdir; çünkü bu okullarda öğrencilerin davranış sorunları yoğundur. Bazı öğrenciler temel ihtiyaçlarını gidermekte bile zorlanabilir. İletişim ve sosyal uyumda büyük sorunlar vardır.

Bu nedenle mevcut eğitim programlarını ve ders kitaplarını öğretmenler çoğunlukla kullanamaz. Bakanlık, özel eğitim uygulama okullarına yüz binlerce kitap gönderir. Ancak bu kitaplar öğrencinin seviyesine uygun olmadığı için genellikle kolileri açılmadan okulların depolarında bekler ve geri dönüşüme gider.

Bu programların en büyük eksikliklerinden biri de uygulama için gerekli altyapının hazırlanmamasıdır.

Mesela ‘‘Trafik ve Yaya Becerileri’’ konusu, Orta Ağır Zihinsel ve Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Öğrenciler İçin Hayat Bilgisi Ders kitabında vardır. Bu kitapta ‘‘Trafik ve Yaya Becerileri’’ konusuyla ilgili şu davranışlar hedeflenir:

- 1. Trafikte kırmızı ışığın dur anlamına geldiğini söyler.
- 2. Trafikte sarı ışığın yayalar için hazırlanın anlamına geldiğini söyler.
- 3. Trafikte yeşil ışığın geç anlamına geldiğini söyler.
- 4. Yayaların karşıdan karşıya geçerken yaya geçidini kullanması gerektiğini söyler.
- 5. Yayaların karşıdan karşıya geçerken alt/üst geçitleri kullanması gerektiğini söyler.
- 6. Trafik ışığının, yaya geçidinin, alt/üst geçidin olmadığı yerlerde önce sola, sonra sağa, sonra tekrar sola bakarak kontrollü bir şekilde karşıdan karşıya geçmesi gerektiğini söyler.
- 7. Trafik kurallarına uyarak karşıdan karşıya geçer.

Program önce öğrencinin kuralları söylemesini, sonra da uygulamasını hedefler. Peki bu uygulamayı ‘‘Kim, nerede, ne zaman, nasıl yaptıracaktır?’’ Bu soruların cevabı programlarda yoktur. Zaten eğitim programının en büyük eksikliği de buradan kaynaklanır.

Burada engelli bireyin kuralları öğrenmesi için eğitimci ve ailesi eşliğinde trafikte uygulama yapması gerekir. Bunun için Trafik Şube ile görüşülüp trafiğin yoğun olmadığı ve sürücülerin uyarıldığı uygulama ortamının planlanması ve bunun nasıl gerçekleşeceğinin açıklanması gerekir.

Mevcut eğitim anlayışında ise engelli birey servisle okula gelir ve okulda kalır. Alışveriş yapma, lokantada yemek yeme, toplu taşımaya binme, trafik kurallarına uyma gibi hayati önem taşıyan yüzlerce kazanım yok sayılır.

Özel eğitim uygulama okulunda, sosyal yaşam için gerekli kazanımlar programda olmasına rağmen uygulama gerektirdiği için yok sayılır.

Bu saçma durumu düzeltmek için MEB’in, Sağlık Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve belediyeler ile protokol hazırlayarak uygulama ortamı hazırlanmasını dilemekten başka bir şey gelmiyor elimizden...

Gelecek yazımızda belediyelerin engelli bireylere yönelik eğitim hizmetleri üzerinde söyleşmek üzere hoşça kalın...

14.02.2025

KAYNAKÇA:

1. MEB Orta Ağır Zihinsel ve Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Öğrenciler İçin Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 1. Kademe (1., 2., 3. ve 4. sınıf), ANKARA, 2018
2. MEB Orta Ağır Zihinsel ve Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Öğrenciler İçin Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı 1. Kademe (1., 2., 3. ve 4. sınıf), ANKARA, 2018

BİLİM DÜNYASINDA BU AY ŞUBAT

HAZIRLAYAN: Selvet BAYRAKTAR TOKAT

selvetbayraktarr@hotmail.com

Merhabalar değerli dergi takipçilerimiz. Yine ilginizi çekecek bilimsel gelişmelerden oluşan bir köşe hazırladık sizler için. Önce başlıklar:

- Çocukluk çağındaki stres sperminizde iz bırakıyor
- Bilimden çığır açan keşif: Felç riskini önceden tahmin etmek mümkün olacak
- Ağızdaki bakteriler 'gelecekteki bunama riskinizi belirliyor olabilir'
- Beyin, günü kitap gibi bölümlere ayırıyor

Çocukluk çağındaki stres sperminizde iz bırakıyor

Stresin genetik olarak nasıl aktarıldığını anlamak için epigenetik kavramına göz atmak gerekiyor. Epigenetik, DNA dizisini değiştirmeden genlerin nasıl ifade edildiğini düzenleyen mekanizmaları inceler. Bu mekanizmalar, çevresel faktörlerden etkilenecek nesilden nesle aktarılabilir.

Yapılan çalışmalar, erken yaşta travma veya stres yaşayan bireylerin sperm hücrelerinde epigenetik değişiklikler meydana geldiğini ortaya koyuyor. Bu değişiklikler, gelecek nesillerin stres tepkilerini, psikolojik sağlıklarını ve hatta bazı hastalıklara yatkınlıklarını etkileyebilir.

Harvard Üniversitesi ve McGill Üniversitesi tarafından yapılan araştırmalarda, çocukluk döneminde stres yaşamış bireylerin sperm hücrelerinde belirli epigenetik imzalar tespit edildi. Bu çalışmalardan bazı önemli bulgular şunlardır:

- Fareler üzerinde yapılan deneylerde, stresli ortamda büyüyen erkek farelerin yavrularının da benzer stres tepkileri gösterdiği bulundu.

- Bu durumun, spermdeki mikroRNA'ların (miRNA) değişimi ile ilişkili olduğu belirlendi. 2018 yılında yapılan bir çalışma, çocukluk travması yaşamış erkeklerin spermelerinde belirgin epigenetik değişiklikler tespit etti.

- Depresyon, anksiyete ve stres bozuklukları ile ilişkilendirilen bazı genlerin bu değişimlerden etkilendiği gözlemlendi. Stresin genetik aktarımı şu yollarla gerçekleşebilir:

- MikroRNA Değişiklikleri: Sperm hücreleri, stres hormonlarının etkisiyle belirli genleri aktive eden veya baskılayan mikroRNA değişiklikleri geçirir.

- DNA Metilasyonu: Stres, DNA'nın belirli bölgelerinde metilasyon seviyelerini değiştirerek genlerin çalışma şeklini etkileyebilir.

- Hormonal Etkiler: Erken yaşta stres yaşayan bireylerin hormonal dengeleri değişebilir ve bu durum üreme sağlığını etkileyebilir.

Bilimden çıkar açan keşif: Felç riskini önceden tahmin etmek mümkün olacak

Felç, dünyada her yıl milyonlarca insanın hayatını etkileyen ciddi bir sağlık sorunu. ABD Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezleri'ne göre, her 40 saniyede bir kişi felç geçiriyor. Ancak bilim insanları, bu riskin yalnızca yaşam tarzı ve sağlık faktörlerine dayanarak değil, göz arkasından alınan görüntülerle de tahmin edilebileceğini ortaya koydu. Uluslararası bir göz hastalıkları uzmanı ekibi, 45.000'den fazla kişinin retina görüntülerini analiz etti. Çalışma, fundus fotoğrafçılığı adı verilen özel bir görüntüleme tekniğiyle gerçekleştirildi. Retina tabanlı Mikro Damar Sağlığı Değerlendirme Sistemi adındaki bir makine öğrenme programı, kan damarlarının yoğunluğu, karmaşıklığı ve kalınlığı gibi 118 farklı özellik üzerinde çalıştı.

Araştırma, 12,5 yıllık bir süreçte 749 kişinin ilk kez felç geçirdiğini ortaya koydu. Bu bireylerin genellikle yaşlı, erkek, sigara içen, diyabetli ve fazla kilolu olduğu belirlendi. Ayrıca yüksek tansiyon ve düşük HDL (iyi kolesterol) seviyeleri de bu grupta daha yaygındı. Araştırmacılar, retinadaki 29 ölçülebilir "parmak izi" farkının felç riskiyle ilişkili olduğunu buldu. Bunların 17'si, kan damarlarının yoğunluğuyla bağlantılıydı. Kan damarlarındaki her yoğunluk değişimi, felç riskinde %10 ila %19 arasında bir farklılık yaratıyordu.

Bu bulgular, retina görüntülemenin felç riski değerlendirmesi için pratik ve uygulanabilir bir yöntem olabileceğini gösteriyor. Özellikle sağlık hizmetlerinin sınırlı olduğu bölgelerde bu yöntem, felç gibi ciddi sağlık sorunlarını önlemek için önemli bir adım olabilir.

Ağızdaki bakteriler 'gelecekteki bunama riskinizi belirliyor olabilir'

İngiltere'de yapılan bir araştırmaya göre insanların ağızlarındaki bakteriler, yaş aldıkça gelecekteki beyin fonksiyonlarıyla ilgili ipuçları verebilir.

Exeter Üniversitesi'nin liderliğinde yapılan çalışmada, belirli bakteri türlerinin daha iyi hafıza ve dikkatle, diğerlerinin de Alzheimer ve beyin sağlığındaki diğer sorunlarla ilişkili olduğu tespit edildi.

Araştırma ekibinin başındaki uzman Dr. Joanna L'Heureux "Sorun yaşamaya başlamadan ya da teşhis için doktora gitmeyi düşünmeden önce bile Alzheimer geniniz olup olmadığını tahmin edecek durumda olabiliriz" dedi.

Araştırma henüz ilk aşamada, ancak uzmanlar şu anda, nitrat yönünden zengin yeşil yapraklı gıdalar gibi belirli sağlıklı yiyeceklerin, belirli bakterilerin oluşumunu artırıp artırmayacağını inceliyor. Araştırmaya 50 yaşın üzerindeki 100'den fazla gönüllü katıldı.

Çalışmaya katılan uzmanlardan Prof. Anne Corbett'e göre "Araştırmanın etkileri büyük". "Belirli bakteriler beyin işlevlerini desteklerken bazıları da gerilemeye yol açıyor. Ağızdaki bakteri

dengeğini değiştiren tedaviler, bunamayı önlemede çözümün bir kısmı olabilir. Beslenme alışkanlıklarında değişiklikler, prebiyotikler ya da ağız hijyeninde değişikliklerle ve hatta hedefe yönelik tedavilerle bu olabilir."

Çalışmada, bir başka çalışma için zaten bilişsel testlere tabi tutulmuş 50 yaşın üzerinde 115 gönüllü kullanıldı.

Araştırmacılar, gönüllüleri beyin işlevlerinde sorun olmayanlar ve orta dereceli bilişsel sorunları olanlar şeklinde ikiye ayırdı.

Çalışmaya katılan gönüllüler, ağızlarını yıkadıkları sıvıyı gönderdi ve bu sıvılar incelendi.

Üniversite, ağızlarında yoğun bir şekilde Neisseria ve Haemophilus bakterileri bulunanların daha iyi hafızaları, dikkatleri ve karmaşık görevleri gerçekleştirme kabiliyetleri olduğunu belirledi.

Ancak Dr. L'Heureux, Porphyromonas bakterisi olan bireylerde daha çok hafıza sorunları olduğunu tespit ettiklerini söyledi.

Düşük nitrat oranlarıyla bağlantılı Prevotella adlı bakteri grubunun ise Alzheimer hastalığının risk genini taşıyanlarda daha çok görüldüğünü belirtti.

Dr. L'Heureux, "Kırmızı pancar gibi şeyleri yemenizi tavsiye ediyoruz. Ispanak gibi yeşil yapraklı sebzeler, roka, marul, çok fazla salata. Alkol ve çok fazla işlemden geçmiş şekerli gıdalardan da uzak durmanızı öneriyoruz" dedi.

Beyin, günü kitap gibi bölümlere ayırıyor

ABD'deki Columbia Üniversitesi araştırmacılarının yaptığı çalışma, insan beyninin 24 saati kitap gibi bölümlere ayırdığını ortaya koydu.

Bir yerden bir yere veya bir faaliyetten başka bir faaliyete geçerken yeni bölümlerin beyin faaliyetlerinde gözle görülür bir değişiklikle işaretlendiğini doğruluyor. Bölümlere ayırma, beynin devam eden yaşam akışını anlamlandırmasına açıkça yardımcı oluyor. Bugüne dek yapılan çalışmalarda, beynin her bölümün nerede başlayıp nerede biteceğine tam olarak nasıl karar verdiği net değildi.

Yeni araştırma, kişi için neyin önemli olduğuna ve önceliklerinin neler olduğuna dayanan kişiselleştirilmiş süreci gösteriyor.

Columbia Üniversitesi Psikoloji Bölümü'nden Doçent Christopher Baldassano, "Günün yeni bir bölümüne başladığımızda beyin aktivitesindeki ani değişimlerin yalnızca dünyadaki ani değişimlerden kaynaklandığı teorisine meydan okumak istedik. Beyin, yaşam deneyimlerimizi aktif olarak bizim için anlamlı olan parçalara ayırıyor" dedi. Araştırma ekibi, dört mekândan birini (restoran, havaalanı, market ve konferans salonu) ve dört senaryodan birini (ayrılık, teklif, iş anlaşması ve buluşma) içeren 16 kısa sesli anlatım hazırladı. Toplam 415 katılımcı, bu anlatımları

dinlemeye davet edildi. Bazı durumlarda beyin aktiviteleri izlenirken, diğerlerinde gönüllülerden bir düğmeye basarak, hikâyenin yeni bir bölümünün ne zaman başladığını belirtmeleri istendi.

En önemlisi, bazı durumlarda araştırmacılar, katılımcıları çalışmanın farklı yönlerine odaklanmaları için hazırladı. (Restorandaki evlilik teklifiyle ilgili bir hikâyede, onlardan teklife veya yemek siparişlerine odaklanmalarının istenmesi gibi). Hazırlamanın, yeni bölümlerin nörolojik tanımlaması üzerinde etkisi oldu ve beynin o anda en önemli olduğunu düşündüğümüz şeye göre düzenleme tekniklerini ayarladığını gösterdi. Mevcut öncelikler ve hedeflerin yanı sıra geçmiş deneyimlerin de bu süreçte rol oynayabileceği fark edildi.

Araştırmacılar, çalışma ile ilgili yayınladıkları makalede, "Bu sonuçlar, şematik olay senaryolarına damıtılmış geçmiş deneyimlerin, gerçekçi deneyim için mevcut algılarımızı oluşturma şeklimizi değiştirdiği mekanizmaları tanımlıyor" ifadelerini kullandı.

Gelecek sayımızda buluşmak üzere umutla kalın.

23.02.2025

ROL MODELLERİMİZ

MERYEM KADIN KOOPERATİFİ

KONUKLAR: Özge SARIKAYA, Derya DİZİ BODUK

SÖYLEŞİYİ YAPAN: Şule SEPİN İÇLİ

Sulesepin06@gmail.com

Şule: Sevgili Umudun Kadınları izleyicilerimiz, 'Rol modellerimiz' köşemizden hepimize merhaba. Adana'daki 'Meryem Kadın Kooperatifini' daha önce tanıtmıştık. Yönetim değiştiğinden yeni yönetimin yeni projelerini anlatmaları için tekrar onları konuk ettik. Bugün iki konuğumuzla söyleşeceğiz. Önce Özge Sarıkaya'dan başlayalım. Kendinizi izleyicilerimize tanıtabilir misiniz?

Özge: Adana 1995 Doğumluyum. Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi İşletme bölümü mezunuyum. Şu an yönetim kurulu başkanım. Derya Hanım da kurucu ortaklarımızdan, ayrıca yönetimimizde. Deneyimleriyle bize yol gösteriyor. Bu deneyimlerle harmanlanarak bir şeyler üretmeye çalışıyoruz.

Derya: Tunceli Ovacıklıyım ama doğma büyüme İstanbulluyum. 1976 doğumluyum. Adana'ya gelin geldim. Marmara İşletme Bankacılık mezunuyum. Emekliyim. Şu an bir kadın kooperatifi kurucusuyum.

Şule: Özge Hanım, kooperatif çalışmalarına nasıl katıldınız? Başka bir yerde çalışıyor musunuz?

Özge: Önce bir hastanenin muhasebe departmanında çalışıyordum üniversitede okurken. Daha sonra Meryem Kadın Kooperatifiyle yolum kesişti. Önce koordine eden çalışandım. Ekme-biçme, kurutma gibi seramızın işleyişini yürütüyordum. Fikir birliği oluşunca arkadaşlarla birlikte yeni yönetimimiz iş başına geldi.

Şule: Derya Hanım, sizin kooperatife girme süreciniz nasıl oldu?

Derya: Lojistik bir firmanın direktörüydüm. O zamanlar Antalya merkezi Alanya'da yaşıyordum. İLO'nun yürüttüğü bir projenin finalinde kooperatif kurma kararı almıştık. Bu başta İLO VE Adana Büyükşehir Belediyesinin desteğiyle kuruldu. İsim annesi, 38 sayfalık tüzük yazımı, kuruluşu her aşamasında birebir bulunarak bu sürece dahil oldum. Hem örgütlenmede hem proje kısmında, dışarıdan destek, danışmanlık gibi önemli konuların püf noktasını, ortaklık ve üretim noktasını yürüten 6 kişiden biriyim. Kooperatifimiz Türk ortaklı değil, Uluslararası bir kadın kooperatifi. Ben nasıl başka bir şehirden gelip bir sıkıntı yaşadıysam, şehir dışından ve ülke dışından gelen kadınların ortak olduğu bir kadın kooperatifi. Suriyeli, Afgan, İran ve Türk kadınları ortaklarımız arasında. Geçim kaynaklarına ortak destek olmaya çalışıyoruz. Beş yıldan beri de süreç böyle işliyor.

Şule: Son çalışmalarınızdan biraz bahsedebilir misiniz Özge Hanım?

Özge: Çoklu bir yapımız olduğu için biraz da daralmaya gittik. Daha önce kurutma serası, açık alan tarım, mantar yetiştirme, tekstil atölyesi gibi pek çok alanımız vardı. Sonra devasa bir açılışla çiçek seramız oluştu. On dönüme yakın bir arazinin içerisinde bütün budama ve ekin işlerini ziraat mühendislerimizin desteğiyle yapıyoruz. Bu alana evrildik daha çok. İşleyişimiz şu an orayla devam ediyor.

Derya: 2020 yılında 60 dönümlük bir araziyle tarıma başladık. Aynı zamanda maske atölyemiz, mantarhane, tekstil atölyemiz gibi pek çok atölyemiz vardı. Pandemi dönemi başlayınca sadece maske üzerine yoğunlaşabildik. Tarla kısmı sıkıntılıydı çünkü bütün restoranlar kapalıydı. Yine de 25 çeşit ektiğimiz ürünü birebir kendimiz gidip başka şehirlerde belediyelerin desteğiyle satmaya başladık. Onu başarıyla tamamladık. Ankara ve İstanbul Büyükşehir belediyeleri ürün alım noktasında bize destek oldular. Pandemi döneminde odak noktamız, Eczacılar Odası oldu. Pandemiden sonra çiçek serasının kurulum aşaması başlamıştı. Birleşmiş Milletler destekli çok ortaklı bir kurum olduğumuz için çiçek serası, İLO dışında başka donörler tarafından yapılmış olan bir seraydı. Yine bize tahsis edildi. Çiçekçiliği hiç bilmeden başladık. Adana'da bu anlamda çiçek üretimi yapan tek kooperatifiz. Kurutma seramızı doktorlarla ortak olarak yürütüyoruz. Sağlık kontrolü yapıldıktan sonra bir fason üretimi gerçekleştiriyoruz. Toptan çiçek üretimi olan bir perakende satış noktası oluşturulacak. Yakın zamanda açılışı yapılacak. Tarlada çok yakında zeytin ekimi başlayacak. Başka bir donörle yaptığımız, 80 dönümlük bir arazide patates ekimi gerçekleşti. Bunları hep proje kapsamında belediyelere yapıyoruz ki orada bulunan kadınlara da geçim kaynaklarına erişim noktasında destek sağlansın diye. Bu projelerde katılım sağlayan kadınlara günlük harcırah veriyoruz. Hasadı, ekmeyi öğreniyor, tarımla ilgili her noktada kadınlara yardımcı oluyoruz. Bir cep harçlığı oluşuyor. Ekilen ürünlerin satışından da orada bulunan kadın arkadaşlara cep harçlığı sağlıyoruz.

Özge: Bu arada çalışanlarımız sigortalı işçi.

Şule: Hep kadınlar mı çalışıyor?

Derya: Hayır, bunu da gururla söylüyoruz. Kadın kooperatifi olarak erkeklere de istihdam sağlıyoruz. 17 çalışanın 7'si erkek.

Şule: Daha önce kooperatiflerle yaptığımız söyleşilerde, yöneticilerin çalışmadıklarını ve ücret almadıklarını duymuştuk. Sizde de bu durum geçerli mi?

Derya: Proje kapsamında olabiliyor. Maaş almıyorlar, sigortalı değiller ama bütün kooperatiflerde yönetimin aldığı bir huzur hakkı vardır. Bu, yönetimin belirlediği bir rakamdır. Gider makbuzu şeklinde olur. Bizim kooperatifimiz öyle değil, sosyal bir kooperatif. Kooperatifi ilk kurduğumuz zaman, altını çize çize yönetimin ve ortakların hiçbir şekilde huzur hakkı ve kâr payı almayacağını belirttik. Çünkü hiçbir katkı sağlanarak kurulmuş bir kooperatif değiliz. Kendi cebimizden ekstra bir para ödemedik. Şöyle bir imkân sağlıyoruz: Bir projemiz var. İstihdam noktasındayız. Şu anda üç çalışma arkadaşımıza ihtiyaç var diyelim ki, eğer ihtiyaçları varsa, bu kadrolarda işe girebileceklerini söylüyoruz. Biz istihdam odaklı bir kooperatifiz.

Şule: Belediye desteğini çekerse ne olur?

Derya: Biz finansal bir destek almıyoruz. Yer verilmesi, bütün kadın kooperatiflerine tanınan bir hak. Beş yıl boyunca kendimiz kazandık.

Özge: Satış kanallarını sadece kurumsal olarak düşünmeyeceğiz. Migrosla anlaşmalıyız. En son kavun üretilerek satıldı. Farklı Pazar arayışlarına giriyoruz. Belediye bünyesinde düşünmüyoruz kooperatifin işlerini. Daha geniş bir vizyonumuz var.

Şule: Belediye sadece yer mi veriyor?

Derya: Şu an Yüreğir Belediyesiyle proje yapıyoruz. Belediye başkanının açılışını yaptığı minik bir sera var. Bu, yine bir donör tarafından Meryem Kadın Kooperatifine verilmiş bir proje. Bizden tarım arazisi olan bir yer seçmemizi istiyor. Belediye başkanıyla görüşüyoruz. “Bize bir yer tahsis edin. Bir proje aldık. Yaklaşık 80 kadına kurs vereceğiz. Aynı zamanda kadınlara günlük 1000 TL bir cep harçlığı vereceğiz. Sizde böyle kadınlar varsa bu belediyeyi seçeceğiz. Buna katılmak ister misiniz?” diyoruz. Siz belediye başkanı olsaydınız, bunu kabul etmez miydiniz? Seve seve kabul edersiniz. Belediyelerle ortak bir yol yürüyoruz. Arama desteğimiz karşılıklı. Onlara bir proje sunuyoruz. Bunun karşılığında, çalışacak kadınları belirliyorlar. Tarla alanlarını kendileri belirliyorlar. Orada ekip biçip kadınlara istihdam sağlıyoruz.

Özge: Örneğin CARE gibi kuruluşlar, “Proje kapsamında ek, biç ama biz sizi izleyelim” diyorlar. Gübre zamanında faturayla alıyoruz. İşleyiş sürecine kadar raporluyoruz.

Derya: Planlamayı Meryem yapıyor. Finansal sorumluluğa giriyor çünkü proje, Meryem’in projesi, sadece aracı bir belediye seçiyoruz. O yüzden de bunu bütün belediyeler kabul ediyor

Özge: Bazı kuruluşlar kooperatif olursa iş yapma şartını koyuyorlar. Kooperatif burada bağlayıcı oluyor. Eğitim programlarını takip ederek, topluma uzun vadeli katılım sağlayarak istihdamla birlikte eğitim kursları da veriyoruz. Türkçe dersi vermek, sosyal aktivite oluşturmak gibi.

Şule: Derya Hanım isim hikayesini anlatacaktı.

Derya: Kuruluş aşamasında İLO destekli projede yaklaşık 450 kadınla çalışıyorduk. Büyükşehirle yaparken, İLO, kadın kooperatifi kurarak isim belirlememizi istedi. İçinde Suriye, Afgan, İran ve Türk kadınları olacaktı. 37 kişilik bir ekip oluşturmamızı istediler. Herkese kimlerin, nasıl ortak olmak istediğini sorduk ve bir liste oluşturduk. Bunların içinde, Mariya, Meri ve Meryem adlı yaklaşık 15 kadın arkadaşımızla karşılaştık. Meryem ismini belirledik. Meryem Ana ile bir ilgimiz yok. Gücünü Meryem Ana’dan alabilir ama kooperatif ismini tamamen kendi çalışan arkadaşlarından gücünü aldı.

Özge: Evrensel bir şey. Dünyadaki kadınları birleştiren bir kooperatif oldu.

Derya: Her yerde karşımıza bir Meryem'in çıkmasını, acaba bir çağrışım mı gibi algıladık.

Şule: 8 martla ilgili çalışmalarınız var mı

Özge: Şiddet gören, mağdur kadınların olduğu bir dünyada bugünü kutlamak olmaz. Bizlerle beraber çalışan emekçi kadınlarla bir saat de olsa şiir müzik dinletisiyle birlikte vakit geçireceğiz. Öldürülen kadınları şarkılarla anacağız.

Şule: Anlatmak istediğiniz başka projeler varsa onları da alalım.

Derya: Çok yakın zamanda giydireceğimiz bir otobüs projemiz var. Pepsi ile ortak yapıyoruz. Tohum bankası oluşturduk. Köylerden aldığımız ata tohumu ekimi gerçekleştirdik. Çoğaltması başlayacak. Sonra takas bank yapacağız. Tohum bankası olarak ata tohuma erişimi kolaylaştıracağız. Köylerden aldığımız tohumları, tarım bölgesi olan Çukurova'daki bütün çiftçi arkadaşlara dağıtmayı sağlayacağız. Yaklaşık bir ay sonra bu projemiz başlayıp bitmiş olacak. CARE ile bir patates projemiz var, alımı gerçekleştirecek, migrosla anlaştık. Yaklaşık 70-80 dönümlük bir arazide ekildi. 4-5 ay sürecektir bir proje. Şu an ... ile yaptığımız zeytin fidesi var. Yüreğir'e küçük bir sera kurmuştuk. Küçük serada zeytin fidesi yetiştireceğiz.

Özge: Yüreğir Belediyesiyle açılışımızı yapmıştık, onun da altını çizelim.

Derya: Projeden çok kendi üretim kısmına geçtik. Asıl hedefimiz, çiçeklerimizi kendimizin üretip kendimizin satması.

Şule: Ankara ve İstanbul Büyükşehir belediyelerinin desteğinin olduğunu söylemişsiniz. Meryem Kadın Kooperatifinden neler satın alabiliriz?

Derya: Adana'ya özgü turunç reçelimiz ve turunç marmelatımız yapıldı. Nisan ayında karnaval gerçekleştireceğiz. Karnaval hazırlığımız başladı. Ankara'ya çiçeğimiz gelemez ama meyve kurularımız var. Birleşmiş Milletlerin destek olduğu çok küçük bir meyve sebze kurutma seramız var. Doktorların ortak olduğu serada, taze fasulyeden tutun da kuru domatesine kadar hepsini kuruttuk. Elimizde portakal, hurma, ejder meyvesi, muz gibi kurularımız var. İki hafta önce odun ateşinde pişen turunç reçelimiz ve marmelatımız var.

Şule: Paylaşmak istediğiniz başka bir şey var mı?

Derya: 8 Marta az bir süre kaldı. Mümkün olduğunca bütün etkinlikler ve bayramlarda kadın emeği olan ürünleri alsınlar. Kadın kooperatiflerinin finansal desteğe ihtiyaçları var. Bütün şirketler için söylüyorum bunu. Hem bize dokunmuş olurlar hem de evin ihtiyaçları olan erişte, meyve kuruları, reçelleri alırlarsa, daha sağlıklı olur bir çikolatadan. Tekstil kısmı için de geçerli. Bez çanta, Pazar çantası yaptırırsınlar çalışma arkadaşlarına. Bütün kadın kooperatiflerinden ne alabilirim noktasında destek olmalarını istiyoruz. Kadın işletmelerinden aldıkları her ürünün, sosyal sorumluluk projeleri kapsamında tekrar bir geriye dönük vergi iadesi var. Bunu firmalar bilirse, en azından daha rahat bir şekilde Migros gibi bütün kadın kooperatiflerinden ürün talebinde bulunabilirler. Yıl sonunda aldıkları bir sosyal sorumluluk vergi indirimi var. Bunu bütün kurumsal firmalar yapabilirler diye düşünüyorum.

Şule: Biz de çok önemsiyoruz hem dergi olarak hem de kadınlar olarak bu ürünleri almayı ve yaygınlaştırmayı. Özge Hanım siz paylaşım yapmak ister misiniz son olarak?

Özge: 8 Mart haftasındayız. Kırılğan arkadaşlarımızla çalışıyoruz. Okuma-yazma bilmeyen, topluma yeni kazandırdığımız arkadaşlarımız var. Mağdur kadın algısının olmadığı toplumda

yaşamak istiyoruz. Beraberlik içinde, korkusuz bir biçimde kadınların yaşadığı bir gün olsun diyorum.

Şule: Dergimiz adına katıldığınız için her ikinize Meryem Kadın Kooperatifi adına da çok teşekkür ediyorum. Bundan sonraki çalışmalarınızda başarılarınızın daim olmasını diliyorum.

Sevgili umudun Kadınları izleyicilerimiz, rol Modellerimiz köşemizde ikinci kez konuk ettiğimiz Meryem Kadın Kooperatifinin yöneticileriyle birlikteydik. Umarız 8 Mart yaklaşırken çok çok güzel etkinlikler olur. Kadınlar mutlu olursa, kadınlar üretirse, herkes mutlu olur, herkes üretir diyoruz.

4 Mart 2025

<https://x.com/meryemkadinkoop?s=11>

<https://www.facebook.com/share/15MxPCvx28/?mibextid=wwXifr>

<https://www.instagram.com/meryemkadinkoop?igsh=MWJwNHVIMG8yYmo4OQ==>

HAK MI HUKUK MU LÜTUF MU

BABALIK DAVASI-BABALIĞIN TESPİTİ

YAZAN: Arabulucu Avukat Elif ESEROĞLU

elif.eseroglu@atabeyhukukgrup.com

Türk Medeni Kanunu 301.madde babalık davasını, babalığın tespitini bize açıklamaktadır.

TMK 301.MADDE – “Çocuk ile baba arasındaki soy bağının mahkemece belirlenmesini ana ve çocuk isteyebilirler. Dava babaya, baba ölmüşse mirasçılara karşı açılır. Babalık davası, Cumhuriyet savcısına ve Hazineye; dava ana tarafından açılmışsa kayyıma; kayyım tarafından açılmışsa anaya ihbar edilir.”

Evlilik dışı dünyaya gelen bir çocuğun babası, baba olduğunu kabul etmediği takdirde, ana ya da çocuk tarafından babaya karşı açılan ve bunun sonucunda da babalığın mahkeme kararıyla tesis edilmesini sağlayan davadır. Bu davada amaç, çocuğun babasının biyolojik olarak kim olduğunun belirlenmesi, hukuken tanınmasıdır. Babalık davası neticesinde davanın baba olduğu ispatlandığı takdirde, mahkeme tarafından, evlilik dışı dünyaya gelen çocuğun babası olduğuna hükmedecektir. Böylelikle, baba ile çocuk arasındaki ilişki hâkim hükmü, mahkeme ilamı ile kurulmuş olur.

Bu hüküm kesinleşince, çocuk ile baba arasında soy bağı ilişkisi kurulmuş olacak ve bu ilişkiye bağlı olan tüm yasal hakları çocuk kazanmış olacaktır.

Evlilik birliği içerisinde soy bağı babalık karinesi ile kurulur. Evlilik içerisinde doğan çocuğun babası, kocadır. Ancak, evlilik dışı doğan çocuk ile baba arasında soy bağının kurulması adına farklı yöntemler vardır. İşte bu yöntemlerden biri de babalık davasıdır.

Babalık Karinesi

Çocuk evlilik dışında, ancak boşandıktan sonraki 300 gün içerisinde doğmuşsa o halde yine babalık karinesi gereği eski eş ile çocuk arasında soy bağı kurulacaktır.

Tanıma Beyanı

Biyolojik baba, baba olduğunu tescil ettirmek istiyorsa vereceği tanıma beyanı ile çocuğu tanıır, yani nüfusuna alır. Bu şekilde istenilen hukuki yararı elde edebilecektir. Bu beyanla, soy bağı kurulur.

Babalık Davası

Çocuk evlilik dışı veya boşanmadan 300 gün sonra doğmuşsa ve baba çocuğu tanımazsa, babalık davası açmak gerekir. Babalık davasının davalı tarafı babadır. Babanın ölmüş olması halinde bu dava babanın mirasçılarına karşı açılabilir.

Babalık davasını ancak anne veya çocuk açabilir. Anne ile çocuk birlikte açabileceği gibi, ayrı olarak da açabilirler. Anne, sadece kendi adına babalık davası açabilir. Çocuk ergin olmadan çocuğun yerine anne babalık davası açamaz. Bu noktada menfaatlerin çakışması söz konusudur. Anne ve çocuğun menfaatleri çakışabilir.

Çocuk ergin oluncaya kadar, kayyım da çocuk adına dava açabilmektedir. İlk babalık davasını annenin açmış olması ve annenin davasının reddedilmesi, çocuğun daha sonra dava açmasına engel teşkil etmemektedir.

Babalık davası açmak, zamanaşımı süresine tabi değildir. Hak düşürücü süreye tabidir. Anne babalık davasını, doğumun gerçekteştiği tarihten itibaren 1 yıl içerisinde açmalıdır. Ancak, çocuk ile başka bir erkek arasında soybağı varsa, bu bir yıllık süre, soy bağının ortadan kalktığı tarihten itibaren işlemeye başlayacaktır. Anne, doğumdan önce de isterse babalık davasını açma hakkına sahiptir.

Çocuk ise, ergin olduktan sonra babalık davasını açabilecektir. Anayasa Mahkemesinin 27.10.2011 tarihli 2010/71 Esas, 2011/143 Karar sayılı kararıyla ve yine Anayasa Mahkemesinin 15.03.2012 tarihli ve 2011/116 Esas, 2012/39 Karar sayılı kararıyla çocuk yönünden hak düşürücü süreler iptal edilmiştir. Anayasa Mahkemesinin iptal kararlarından sonra, çocuk tarafından açılan babalık davasında artık herhangi bir hak düşürücü süre söz konusu değildir.

Annenin babalık davası açması halinde Cumhuriyet Savcısı ve Hazine ile beraber çocuğu temsilen kayyıma dava ihbar edilir. Çocuğun babalık davası açması halinde yine Cumhuriyet Savcısı ve Hazine ile beraber anneye dava ihbar edilecektir.

Babalık davasının açılması ile beraber davalının baba olduğunun ispatına yarayacak deliller öne sürülecektir. Ancak babalık davası kamu düzenini ilgilendiren bir dava olduğundan mahkeme kendiliğinden de araştırma yapacaktır.

Babalık davasında DNA Testi

DNA testi, birçok hastalığın teşhisinde kullanıldığı gibi adli vakalar, babalık davası ve soy bağının reddi davası gibi davalarda da başvurulan bir yöntemdir. Dünyaya gelen her birey genetik özelliklerini anne ve babasından alır ve her bireyin DNA'sı kendisine özel olup dünyada eşsizdir. DNA testi kişilerin genine dair incelemelerde bulunarak kimlik tespiti yapılabilmesini sağlar. Babalık davalarında da baba ile çocuk arasında, DNA testi yardımıyla, gen bağı bulunup bulunmadığına ilişkin genetik inceleme yapılır. Günümüzde babalık davalarında tarafların iddialarını ispatlamak için en çok kullandığı yöntemlerin başında DNA testi gelmektedir. Bu test ile örnek alınan kişinin çocuğun babası olup olmadığı çok yüksek doğruluk oranlarıyla tespit edilebilmektedir.

Hâkim, DNA testinin sonucuyla bağlı değildir. Soy bağının belirlenmesi biyolojik açıdan teknik ve özel bilgi gerektiren bir konu olduğundan ve bilhassa DNA testi sonuçlarının oldukça yüksek bir doğruluk oranı sunulmasından dolayı, hâkim kararıyla DNA testi sonucunun uyuşmaması, farklı olması pek de mümkün değildir.

Son zamanlarda pek çok dizide DNA testinin istendiğine tanık olsak da gerçek yaşamda bu o kadar kolay yapılan bir işlem değildir. Mahkeme kararı olmadan kolayca yapılamamaktadır. Ayrıca özelden yapılması çok çok pahalıya mal olan bir işlemdir.

Babalık Davası Görevli ve Yetkili Mahkeme

Babalık davalarına bakmakla görevli mahkeme Aile Mahkemesidir. Eğer davanın açılacağı yerde Aile Mahkemesi bulunmuyor ise Asliye Hukuk Mahkemesinde açılabilir. Babalık davasında yetkili mahkeme ise; Taraflardan birinin dava anındaki yerleşim yeri ve/veya çocuğun doğumu anındaki yerleşim yeri mahkemesi olarak düzenlenmiştir.

Tarafların Türkiye'de yerleşim yerlerinin bulunmaması durumunda davanın açılma yeri olarak 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun'un 41. Maddesine göre yetki belirlenmektedir.

İlgili Maddeye göre; "Türk vatandaşlarının kişi hallerine ilişkin davalar, yabancı ülke mahkemelerinde açılmadığı veya açılmadığı takdirde, Türkiye'de yer itibarıyla yetkili mahkemede bulunmaması halinde ilgilinin sakin olduğu yer, Türkiye'de sakin değilse Türkiye'de son yerleşim yeri mahkemesinde, o da bulunmadığı takdirde Ankara, İstanbul veya İzmir mahkemelerinden birinde görülür."

Babalık Davasının Sonuçları

Davalının baba olduğuna mahkeme tarafından hükmedilmesi halinde; ananın hamile kalma ve doğum nedeni ile uğradığı maddi zararların tazminini babadan isteme hakkı vardır. Talep edilebilecek giderler Türk Medeni Kanunu'nun 304. Maddesinde belirlenmiştir. TMK 304. Maddesine göre ananın babalık davası sonucunda davalının baba olduğu kararı verilen kişiden talep edebileceği giderler; Doğum giderleri, doğumdan önceki ve sonraki altışar haftalık geçim giderleri, gebelik ve doğumun gerektirdiği giderlerdir.

Dava açılması ile talep edilmesi halinde, mahkeme baba olduğu ispat edilen davalı erkeğin, çocuk adına nafaka ödenmesine hükmedebilir. Ya da ayrı bir dava konusu yapılarak da nafaka talebinde bulunulabilir. Mahkeme çocuk lehine nafaka ödenmesine karar verebilir. Çocuk, mahkeme sonucunda baba olduğu ispat edilen, kesinleşen erkeğin mirasçısı olmaya hak kazanır.

26 Şubat 2025

TARİHTE İZ BIRAKAN KADIN ÖRGÜTLERİ

KÜRT KADINLARI TEALİ CEMİYETİ

HAZIRLAYAN: Emine ORTAKAYA

E_mine_ortakaya@hotmail.com

Kürt kadınların mücadelesi son kırk yılda büyük bir ilerleme kaydetmiş ve seslerini daha geniş alanlara duyurmayı başarmışlardır. Mücadelenin ilerlemesine paralel olarak, Kürt kadınları arasındaki örgütlenmenin de gözle görülür biçimde arttığını söyleyebiliriz. Kamusal alanda daha fazla görünmeleri ve mevcut siyasette aktif bir şekilde rol almaları, Kürt kadınların mücadelesi ve örgütlenmesindeki artışın bir sonucu olarak okunabilir.

Mücadeleden ve örgütlenmeden bahsederken her ne kadar yakın zamanı işaret etsek de eldeki kaynaklar ışığında Kürt tarihine baktığımızda bu mücadele ve örgütlenmenin bizi yüz yıl kadar geriye, yani yirminci yüzyılın başlarına götürdüğüne şahit oluruz. İkinci Meşrutiyet'e tekabül eden bu dönemde, başta başkent İstanbul'da olmak üzere Osmanlı'da birçok edebi ve politik çalışmalar boy göstermiştir. Aynı dönemde İstanbul'da yaşayan ve bu ortamdan etkilenen Kürtler de dernek kurma, gazete ve dergi çıkarma gibi faaliyetlerde bulunmuştur. İstanbul'da ikamet eden önemli Kürt aydınların bir araya gelerek kurduğu 'Kürt Teavün Terakki Cemiyeti'yle İstanbul'a eğitim için gelen talebelerin kurduğu 'Kürt Talebe Hêvî Cemiyeti'; yanı sıra JînJîn ve Rojî KurdRojî dergileri, 'Kürt Teavün Terakki Cemiyeti' gazetesi söz konusu çalışmalarındandır. Meşrutiyetin kısmen de olsa sağladığı özgür ortamdan etkilenen bir diğer kesim ise kadınlardır: "Gelişen liberal ve çoğulcu politikaların egemen olduğu meşruti ortamla birlikte kadınların da kendilerini ifade etme ve

örgütlenme süreçlerine hız verdiği görülür. Buna bağlı olarak kadınların da artık gazeteler aracılığıyla daha sık görünür oldukları bir dönem başlamış olur.

Bu çalışmalar içinde bizi yakından ilgilendiren ‘Müdafaa-i Hukuk-i Nisvan Cemiyeti’ nin yayın organı olan ‘Kadınlar Dünyası’ adlı gazetedir. Zira kadın hakları üzerinde titizlikle duran ve kadına yönelik çalışmalarını geniş bir çerçevede yürüten bu gazete vesilesiyle Kürt kadınları da yazın hayatına dahil olmuştur. Birçok Kürt kadının bu gazeteye yazı yazdığı bilirse de birkaç isme ulaşılabilmektedir. İsimler Bedirhani ailesinden olan Meziyet Bedirhan, Fahriye Bedirhan ve Mesadet Bedirhan ile sınırlıdır. Yazın hayatındaki bu tecrübeleriyle görünürlük kazanmaya başlayan Kürt kadınları, gazetenin kuruluşundan altı yıl sonra İstanbul’da bir araya gelerek sonraki kuşaklara örnek ve öncülük mahiyetinde olacak ‘Kürt Kadınları Teali Cemiyeti’ adlı kendi derneklerini kurarlar. Dernek üzerine detaylı çalışması da bulunan Rohat Alakom (2019), bu derneğin kuruluşu ile Kürt tarihinde bir ilk yaşandığını dile getirir. Zira bu dönemden önce kurulan ve yalnızca Kürt kadınlarından oluşan bir dernek yoktur. 1908-1923 yılları arasında 40’a yakın kadın derneği İstanbul’da faaliyet göstermiştir. Bunlar arasında ‘Ermeni Kadınlar Birliği’, ‘Çerkez Kadınları Teavün Cemiyeti’ gibi derneklerin de yer alması, bize o dönemde yerel ve milli bir feminizm anlayışının benimsendiğini göstermektedir. ‘Kürt Kadınları Teali Cemiyeti’ hem milli kimlik hem de cinsiyet kimliği bağlamında ele alındığında, genelde Kürt tarihi, özelde Kürt kadınları tarihi için atılmış büyük bir adım; üstelik kendisinden önce benzerine rastlanmadığından bir ilk adım olma özelliği taşımaktadır. Üyelerin sadece kadınlardan oluşması ve Kürt kadınların mücadele tarihinde ilk örgütlenme özelliği taşıması derneğin önemini katbekat artırmaktadır.

‘Kürt Kadınları Teali Cemiyeti’, 20 Haziran 1919’da İstanbul’da bir törenle resmi olarak açılır. Cemiyetin açılışında Mevlit okutulur; ardından, Encum Yamulki cemiyet adına bir konuşma yapar, konuşmasında cemiyetin amaç ve hedeflerinden bahseder. Öteki cemiyet üyelerinin kimliklerine ulaşılammıştır. Bazı kaynaklara göre cemiyetin resmi kurucusu olarak da anılan Yamulki’nin ismi günümüz kaynaklarında sıkça zikredilir. Tıp eğitimi için Fransa’ya giden ve burada doktorasını da tamamlayan Encum Yamulki’yi, Rohat Alakom (2019) Avrupa’da yükseköğrenim görmüş ilk Kürt kadın doktoru olarak kabul edebileceğimizi söylerken, İbrahim Halil Baran (2016) ise Yamulki’den Osmanlı’nın fakülte mezunu ilk kadın doktoru olarak bahseder. Mevcut bilgilere bakarak Encum Yamulki için, ‘her anlamda Kürt kadınlarına örnek oluşturacak bir kimliğe sahiptir,’ diyebiliriz.

Cemiyetin nizamnamesi (Tüzüğü) toplamda 46 maddeden oluşmaktadır. nizamnamenin ikinci maddesi cemiyetin amacı hakkında bizi bilgilendirir: “Derneğin amacı Kürt kadınlarının çağdaş zihniyetle yücelmesini ve gelişmesini temin etmek, aile hayatında sosyal temelli düzeltmelere

gitmek, göç etme ve yerinden etme münasebetiyle sefil bir hale gelen Kürt yetimlerine ve dullarına iş bulmak ve nakdi yardımda bulunmak suretiyle onları yoksulluk sıkıntısından kurtarmaktır.”

Nizamnameden de anlaşılacağı gibi derneği kuran kadınlar, Kürt kadınlarının her anlamda kendilerini geliştirip ilerletmelerini, modern dünyaya dâhil olmalarını amaç edinmiştir. Kalan maddelerde ise derneğin amacına ulaşmak için çeşitli dergi, gazete ve kitapların yayınlanacağı, aynı zamanda okuma evleri, şubeler ve kütüphanelerin açılacağı, bu mekânlarda dersler ve konferanslar verileceği belirtilmiştir. Ayrıca ‘derneğe giriş şartları, danışma ve idare kurulu, maliye, yazı işleri’ gibi başlıklara da nizamnamede yer verilmiştir. Bu bağlamda derneğin milli ve feminist bir duruşa ve Kürt kadınların mücadele tarihinde de ilk feminist çalışma özelliğine sahip olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Büyük bir uyanış ve ileri görüşlülük hakimdir.

Kürt Kadınları Teali Cemiyeti, kuruluşundan sonra uzun bir sessizliğe gömülmüştür ve akibeti hakkında pek bir bilgiye rastlanmamıştır, ta ki 1985 yılında dernekle aynı dönemde çıkmış olan ‘JînJîn’ dergisi M. Emin Bozarslan tarafından Latin harfleriyle yeniden yayımlanıp tekrar gün yüzüne çıkıncaya kadar. Bu dergide Memduh Selimbegî’nin “İki Hayırlı Eser” ve Aziz Yamulki’nin “Kürt Kadınları Teali Cemiyeti Müsameresi Münasebetiyle” adlı yazıları bize dernek hakkında birçok bilgi vermektedir. Abdurrehîm Rehmî’nin derneğin kadınları için kaleme aldığı “Ji bo Civata Dayikan (Kadınlar Derneği İçin)” adlı şiirine de bu dergide rastlıyoruz. Dernek hakkında bize bilgi veren kaynaklardan biri de SerbestiSerbesti gazetesidir.

Derneğin kesin kuruluş tarihiyle ilgili bir belirsizlik olsa da 1919 yılında kurulduğu kesindir. Örneğin; SerbestiSerbesti gazetesinin 26 Nisan 1919 tarihli nüshasında bu isimde bir dernek çalışmasının olduğu ve yakın zamanda kurulacağı ifadelerine yer verilir. Gazetenin haber tarihine bakıldığında derneğin kuruluş çalışmalarının iki ay öncesinde, Nisan ayında başladığını söyleyebiliriz. Memduh Selimbegî’nin JînJîn dergisindeki yazısının 26 Mayıs 1919 tarihli olması da yine bizi aynı sonuca götürüyor. Fakat Selimbegî yazısında derneğin kurulacağını değil, kurulduğunu belirtir. Nihayetinde derneğin kuruluşu ile resmi açılış tarihinin farklılaştığı aşikardır. Selimbegî derneğin kuruluşunu Kürtlük için bir şeref olarak adlandırır ve Kürt halkının Kürt kadınlarına şükran borçlu olduğunu dile getirir.

Rojda Yıldız 2018 yılında yaptığı yüksek lisans çalışmasında, ‘Kürt Kadınları Teali Cemiyeti’ne toplumsal cinsiyet perspektifinden bakar ve derneği ulusun yedek gücü olmakla eleştirir. Yıldız’a göre Kürt kadınları sahneye kahraman özne olarak değil, kahramanın arkasında duran, onu evinden destekleyen anne, eş, kardeş olarak çıkar. Aynı zamanda Yıldız, dernek çalışanlarının ülkeye evlat yetiştirmek için görev gören birer “anne” olarak kategorize edildiklerini dile getirir. Bu bağlamda kadın biyolojik üretimin önemli parçası, ulusun geleceğinin teminatı olarak görülmüştür denilebilir.

Eksiklikleri ve hakkındaki bilgi yetersizliğine rağmen Kürt Kadınları Teali Cemiyeti, yüz yıldan uzun bir süredir Kürt kadınların mücadele tarihinde ilk adım, ilk kıvılcım ve ilk örgütlenme olarak yerini koruyor; milli ve feminist tutumuyla Kürt kadınların mücadelelerine ışık tutuyor. Kurulduğu dönemin şartları dikkate alındığında, kamusal alanda görünür olma bakımından, genelde kadınlar, özelde Kürt kadınları için derneğin sanıldığından daha büyük bir öneme sahip olduğu anlaşılacaktır.

Kaynakça

Yıldız, R. (2018). Erken Dönem (1898-1919) Kürt Basımında Toplumsal Cinsiyet ve Kürt Kadınları Teali Cemiyeti (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Bilgi Üniversitesi, İstanbul.

Yayınlanma Tarihi: 27.09.2024

<https://feministbellek.org/kurt-kadinlari-teali-cemiyeti/>

(Şeyma Orhan)

23 Şubat 2025

DENEYİMLEDİKLERİM

Mor Tavuk

YAZAN: Eylem YURTSEVER

eylemyurtsever@gmail.com

Uzun zamandan sonra tekrar merhaba değerli okurlar,

Bu yazımda sizlere başka insanlar tarafından uygulanıyorsa bile hiçbir şekilde haberdar olmadığım, kendi icat ettiğim bir yemekten bahsetmek istiyorum. Bu tavuğu nasıl "uyurdum" anlatayım:

Biraz fazla tavuk yapmayı, onu da her gün azar azar iş yerine götürmeyi planlıyordum.

Döküm tencereye tavukları attım. Masamın üzerinde bir gün önceki yemek siparişimden kalma şalgam suyu vardı. Tam onu itmiş telefonumda bir şeye bakacaktım ki aklıma geldi. Şalgam suyu asitliydi, ben tavuk yapıyordum. Neden bu suyla tavuğu pişirmeyeyim ki? Limonum da yoktu, tavuğun kokusunu almak için şalgam suyunu pekâlâ kullanabilirdim.

Evimde yalnız yaşadığım için böyle şeyleri denemek konusunda düşünmem gereken birileri olmadığına göre, bunu yapmamak için hiçbir sebepim yoktu.

Yaklaşık bir baş sarımsağı ezdim, tavukla harmanladım, tuzumu ve karabiberimi de ekledim ve hop, şalgam suyunu yuvarladım tencereye.

Yağ falan hiç koymadım çünkü zaten but epeyce yağlıydı. Biraz bekledikten, fokurtu kesildikten sonra anladım ki bizim şalgam suyu aromasını tavuğa emanet edip gitmiş. Onu uğurladıktan sonra ateşi de yolculayıp tencerenin soğumasını bekledim.

Yemek soğuduktan sonra kalan yağ da yoğunlaşmış, jelleşmişti. Onunla da pilav yapmalıydım, şöyle güzel bir pirinç pilavı. Kalan pirincimi hiç ölçmeden, tabiri caizse el kararı yıkadım ve tuzlu kaynar suyu döküverdim içine. Bir güzel şişmesini beklerken bir yandan da karabiber değirmenimde azıcık daha karabiber çekmeye başladım tavuk suyuna. Pirincin suyu soğuduktan sonra hafifçik kaynayan tavuk suyuna atıverdim pirinçleri. Süzmeyi unuttum tabii ki.

Sonra bekledim.

Pilav olduğunda arkadaşlarıma ne yaptığımı anlatırken o tavuğun renginin mor olabileceğini söyledi biri. Merak etmişim. Hemen yapay zekaya gösterdim. Doğruydü. Tavuk mor, pilav ise açık mordu.

Eh, epey renkli bir yemek mideme girmeyi hasretle beklemekteydi.

SANATIN KADIN SESLERİ ŞUBAT

HAZIRLAYAN: Selvet BAYRAKTAR TOKAT

selvetbayraktar@hotmail.com

Merhabalar değerli okuyucu ve dinleyicilerimiz. Bu sayımızda yine dopdolü bir köşe hazırladık sizlere. Önce başlıklar:

Depremzede Kadınlardan '04.17 Belgeseli'

İstanbul 3. Uluslararası Kadın Oyun Yazarları Tiyatro Festivali Gerçekleşti

44. İstanbul Film Festivali'nden Zuhâl Olcay'a 'Sinema Onur Ödülü'

GAIA-İpliğin Senfonisi Sergisi, 30 Kadının Eserlerini Bir Araya Getiriyor

Kadın Yazarlardan Polisiye Öyküler

Depremzede Kadınlardan '04.17 Belgeseli'

6 Şubat 2023 tarihinde yaşanan büyük depremin ardından, Adıyaman'da hayata geçirilen "04.17 Belgeseli Film Atölyesi" 16-62 yaş arası 19 depremsiz kadının emeği ile tamamlandı. 04.17 Belgeselinde yer alan kadınlar, süreci değerlendirdi.

Belgeselin kameramanı Pınar Arslan, belgesel çekiminde yaşadıklarını, "Belgeseli çekerken o ana (6 Şubat) gittik. O anları tekrar yaşadık, sürekli gözyaşım akıyordu. İki yıl oldu ama hâlâ ilk günkü gibi Belgeselin özellikle kadınlara yönelik olmasını istedik. Çünkü ortada yuva yok, sürekli çadır, konteyner... Süreç kadınlar için çok zor. Acı hâlâ ilk günkü gibi... İnsanlar 'ne olmuş

konteynerde yaşayabilirler' diyorlar. Hayır, kadın için çok zor. "Bu acıları herkes bir görsün, orada hayat devam etmiyor" diyerek anlattı.

Arslan, belgesel çekiminde yer alan depremzede bir kadının iki kızıyla birlikte engelli kaldığını ve bir kızını kaybettiğini belirterek, "Çok etkilendim. Konteynerde yaşıyorlardı. İçim acıdı. Kadın mutsuzdu. Niçin mutsuzdu? Hem bir kızını kaybetmişti hem de kendileri engelli hale gelmişti. Bu durum beni derinden etkilemişti. Belgesel çekimi için enkaza gittiğimde küçük pabuçlar vardı, hâlâ enkazın içerisindeydi" diye konuştu.

22 yaşında otizmlili bir çocuğu olan ev hanımı Bedriye Özel de "Kadınların acılarına ortak olmak için bu belgeseli çektik" dedi. Belgesel çekiminde yer alan gazeteci Armen Korkmaz ise şöyle konuştu:

"Karanlığın en derin saati 04.17'de yaşanan depremden sonra binlerce kadının hayatı değişti. Biz bu belgeselde kadınlar deprem anında neler yaşadılar, depremden sonra neler yaşadılar, nasıl direndiler, hayata nasıl tutundular, birbirleriyle nasıl dayanıştılar bunu anlatmaya çalışıyoruz. Bu belgesel çalışmasını yapma nedenimiz 19 depremeden oluşan bu ekibin tarihe miras bırakması ve kolektif bir hafıza projesi oluşturmasıdır. Hâlâ depremin ilk günlerindeki gibi yaşıyoruz. Acılarımız taze ama sesimiz güçlü. Bir daha başkalarının da bu acıları yaşamaması için bir farkındalık oluşturma amacıyla belgesel projesine katıldık." 04.17 Belgeselinin galası öncesinde yönetmen ve senarist Sevinç Baloğlu, belgeselde yer alan kadınlarla bir araya gelerek "Oya" filmini seyretti. Baloğlu, yaptığı değerlendirmede, "Adıyaman'da bir grup genç kadın atölye çalışması kapsamında çok yakın dönemde yaşanan depremi konu alan bir film yaptı. Onların belgeselleri üzerine konuşarak belgesel sinema üzerine söyleştik. Daha sonra son yaptığım belgeseli izlettim ve onların sorularını yanıtladım. Bu alanı sevdiklerini, sinema aracılığıyla hikâye anlatmanın tadına vardıklarını görmek beni çok heyecanlandırdı. Araştırmadan kamera kullanımına, kurgudan mekân düzenlemesine kadar her alanda çalışmışlar ve iyi bir ekip olmuşlar. 04.17 Belgesel Atölyesindeki Adıyaman'lı kadınlar gerçekten gönlümü fethetti" dedi.

Atölyenin katılımcılarından Tülay Açık, yaşadıkları süreci "Atölye hayatımızı tamamen değiştirdi. Yönetmen Sevinç Baloğlu'nun belgeselini izleme şansımız oldu. Bizim belgeselimize de güzel bir ışık tutacağını düşünüyoruz. Ayrıca bize kameralarını hediye ettiler, bunun için sonsuz teşekkür ediyoruz. 6 Şubat bizim için hem buruk hem de anlamlı bir gün olacak. Depremde kaybettiklerimizi anarken, ortaya koyduğumuz çalışmayı da insanlara göstermek için mücadele ediyoruz. Kefensiz olarak toprağa verilen yakınlarımızın bizlere bıraktığı emaneti bu belgeselle yansıtmayı ve vefa borcumuzu ödemeyi düşünüyoruz" diye anlattı.

Atölyeye katılan bir diğer isim Feride Cömert, çalışmanın kendileri için önemine dikkati çekerek şu ifadeleri kullandı:

"Asrın felaketi olarak nitelendirilen bu depremde çok acı yaşadık, birçok yakınımızı kaybettik. O süreçte elimiz kolumuz bağlıydı, bir şey yapamamanın çaresizliğini hissettik. Ancak bu atölye sayesinde sesimizi duyurma fırsatı bulduk. Şimdi en azından bir iz bırakmak, bizden sonrakilerin bu belgeselden öğrenerek daha iyi hazırlanmalarını sağlamak istiyoruz."

İstanbul 3. Uluslararası Kadın Oyun Yazarları Tiyatro Festivali Gerçekleşti.

Devlet Tiyatroları tarafından bu yıl üçüncüsü düzenlenen "Uluslararası Kadın Oyun Yazarları Tiyatro Festivali" seyircisiyle buluştu.

Yurt dışından ve Türkiye'den önemli tiyatro gruplarını ağırlayan festivalin açılışı 7 Şubat Cuma günü, saat 20.00'de, İstanbul Atatürk Kültür Merkezi'nde Sırbistan'dan "Amazonlar" adlı oyunla yapıldı. Dünyanın birçok ülkesinden yalnızca kadın yazarların yazdığı, farklı kültürlerle harmanlanmış tiyatro metinleri, sahne performanslarıyla da desteklenerek izleyici ile buluşurken kadın yazarların söyleşileri, seminerler ve atölyeler de düzenlendi.

Dünyanın dört bir yanından gelen ekiplerin İstanbul'un sanat kültür yaşamına katkı sağladığı festivalde ayrıca Devlet Tiyatrolarının birçok bölgesi, özel tiyatrolar, İstanbul ve Kocaeli Şehir Tiyatroları da İstanbullu sanatseverle buluştu. Tiyatro severler Atatürk Kültür Merkezi Tiyatro Salonunda, Üsküdar Tekel Sahnesinde ve Mecidiyeköy Sahnelerinde; Sırbistan, İspanya, Bulgaristan, Kuzey Makedonya, Hırvatistan, Yunanistan, İtalya, Rusya, Almanya ve Türkiye'den, seçilmiş kadın yazarlara ait seçkin sahne performanslarını izleyebildi. 8 Şubat Cumartesi günü Kayseri Devlet Tiyatrosu yapımı "On Kişiydiler" AKM Tiyatro Salonunda seyirci ile buluşurken, Sivas Devlet Tiyatrosu yapımı "Gizli Bahçenin Bezelyesi" adlı çocuk oyunu yine AKM Çocuk Sanat Merkezinde, Tiyatro Us'un sahnelediği "Fok Derisi Kavuşma" Üsküdar Stüdyo Sahnede, Antalya Devlet Tiyatrosu yapımı "**Mutlu Son**" Mecidiyeköy Büyük Sahnede seyirci karşısında oldu. Aynı gün AKM fuayede Hakan Dünder'in "Atık Malzemelerden Kostüm Yapımı Atölyesi" de sanatseverle buluştu.

Festivalin üçüncü günü 9 Şubat'ta Devlet Tiyatrosu oyunları "On Kişiydiler", "Gizli Bahçenin Bezelyesi", "Mutlu Son" aynı sahnelerde temsillerine devam ederken, Tiyatro Gülgeç yapımı "Öfkenin Yakın Yüzü" Üsküdar Stüdyo Sahnede, Kuzey Makedonya'dan "**Açık Aile**" adlı oyun ise Üsküdar Tekel Sahnesinde İstanbullu tiyatro severlerin karşısına çıktı. 9 Şubat'ta ayrıca Mecidiyeköy Stüdyo Sahnede Ayşe Nil Şamlıoğlu'nun oyunculuk atölyesi de düzenlendi. 10 Şubat'ta İstanbul Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatroları yapımı "Yaftalı Tabut" adlı oyun AKM Tiyatro Salonunda, Hırvatistan'dan "Rose: Kusurlu Bir Kız" Üsküdar Tekel Sahnesinde, Of Of İstanbul yapımı "Hikayesinde Senden Bahsetti" Üsküdar Stüdyo Sahnede, Ankara Devlet Tiyatrosu yapımı "**Gökyüzü**" ise Mecidiyeköy Büyük Sahnede seyirci ile buluşurken, Mecidiyeköy Stüdyo Sahnede de Evren Erbatır tarafından "Beden Dramaturjisi Araştırma Atölyesi" düzenlendi.

11 Şubat tarihinde AKM Tiyatro Salonunda İspanya'dan "Hesperides Bahçesi", AKM Çocuk Sanat Merkezinde, Diyarbakır Devlet Tiyatrosu yapımı çocuk oyunu "Çorap Gonzo", Üsküdar Tekel Sahnesinde, Antalya Devlet Tiyatrosu yapımı "Havada Yüzmek", Üsküdar Stüdyo Sahnede, Sıla oğcam yapımı "Nora Bir Bebek Evi Masalı" seyirci karşısına çıkarken, Mecidiyeköy Stüdyo Sahnede de Özlem Belkıs semineri düzenlendi. 12 Şubat'ta Erzurum Devlet Tiyatrosu yapımı "Dokuz Beş Müzikali" AKM Tiyatro Salonunda, GA Kolektif tarafından Sahnelendi. "Köprüden Önce Son Çıkış" Üsküdar Stüdyo Sahnede, Almanya'dan "Benim Dilim Öfke" Mecidiyeköy Büyük Sahnede, sanatseverle buluşurken, Sıla Topçam'ın düzenlediği "İş Yaşamında Storytelling Atölyesi" ise Mecidiyeköy Stüdyo Sahnede yapıldı.

13 Şubat'ta Yunanistan yapımı "Beyaz Gül Susturulamaz" AKM Tiyatro Salonunda, Konya Devlet Tiyatrosu yapımı "Trendeki Kız" Mecidiyeköy Büyük Sahnede sahnelenirken, Mecidiyeköy Stüdyo Sahnede ise İpek Atagün Gezener'in "Atmosferi Bedenle Yaratmak Atölyesi" düzenlendi.

14 Şubat'ta Ankara Devlet Tiyatrosu yapımı "Siyahlı Kadın" AKM Tiyatro Salonunda, Adana Devlet Tiyatrosu yapımı "Üç Kedi Bir Dilek" adlı çocuk oyunu AKM Çocuk Sanat Merkezinde, Rusya'dan çocuk oyunu "Manolito Gafotos" Üsküdar Stüdyo Sahnede seyirciyle buluştu. Katia Merdinoğlu tarafından düzenlenen "Canlı Kodlama ile Tiyatroda Ses Etki Tasarımı Atölyesi" ise Atatürk Kültür Merkezinde yapıldı.

15 Şubat'ta İstanbul Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatroları yapımı "Sivrisinekler" Üsküdar Tekel Sahnede, Bursa Devlet Tiyatrosu yapımı "Mağara Kadını" Üsküdar Stüdyo Sahnede, Rusya'dan "Mana" Mecidiyeköy Büyük Sahnede seyirciyle buluşurken, Sibel Duru tarafından düzenlenen "Masal Terapi Atölyesi" de Mecidiyeköy Stüdyo Sahnede yer aldı. Festivalin kapanış günü 16 Şubat'ta ise Bulgaristan'dan "Kaybolmak" AKM Tiyatro Salonunda, İtalya'dan "Prisonwood" Üsküdar Tekel Sahnede, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatroları yapımı "Üç Jokerli Konken" Mecidiyeköy Büyük Sahnede seyirci ile buluşurken Beliz Güçbilmez'in "Dramatik Yazarlık Atölyesi" de Mecidiyeköy Stüdyo Sahnede yapıldı.

44. İstanbul Film Festivali'nden Zuhall Olcay'a 'Sinema Onur Ödülü'

İstanbul Kültür Sanat Vakfı (İKSv) tarafından, bu yıl 11-22 Nisan tarihleri arasında düzenlenecek 44. İstanbul Film Festivali'nin Sinema Onur Ödülü'nün sahibi belirlendi. Festival tarafından sinemaya gönül ve emek veren isimlere sunulan Sinema Onur Ödülü, bu yıl sinema ve tiyatro oyuncusu Zuhall Olcay'a sunulacak. Sanatçıya ödülü, festivalin 11 Nisan Cuma akşamı düzenlenecek açılış töreninde verilecek.

Ankara Devlet Konservatuvarı'ndan mezun olan usta oyuncu ve şarkıcı Zuhall Olcay, 1980'li yıllarda, başta ilk televizyon filmi Sönmüş Ocak ve ardından Parmak Damgası olmak üzere ekranda çeşitli yapımlarda rol aldı. Bu süreçte, ekranın yanı sıra tiyatro sahnesinde de yer aldı ve kendisine

Avni Dilligil Tiyatro Ödülü'nü kazandıran Martı (1986) oyunu ve şarkıcılık kariyerinin başlamasında büyük etkisi olan Evita (1989) müzikaliyle izleyiciyle buluştu.

Amansız Yol (Ömer Kavur, 1985) filminde rol aldı; Sahte Cennete Veda (Tevfik Başer, 1989) filmindeki performansı ile Almanya'da Altın Film Şeridi En İyi Kadın Oyuncu Ödülü'nü kazandı. Sinemadaki bu başarısı Orhan Pamuk'un Kara Kitap romanından uyarlanan, İstanbul Film Festivali'nde Yılın En İyi Türk Film ve Antalya Altın Portakal Film Festivali'nde En İyi Film Ödülleri kazanan Gizli Yüz (Ömer Kavur, 1991) ile devam etti. Hiçbir yerde (Tayfun Pirselimoglu, 2002) ile başta İstanbul Film Festivali olmak üzere yurtiçi ve yurtdışında pek çok ödülün sahibi oldu. Kel Diva (2024) oyunuyla 26. Yapı Kredi Afife Tiyatro Ödülleri Yılın En Başarılı Kadın Oyuncusu Ödülü başta olmak üzere pek çok ödül kazandı.

Olca, 2024'ten bu yana Oyuncular Sendikası başkanı olarak görev yapmaktadır.

GAIA-İpliğin Senfonisi Sergisi, 30 kadının eserlerini bir araya getiriyor

Urla DAM ev sahipliğinde düzenlenen GAIA-İpliğin Senfonisi Sergisi, sanatçı Leyla Aslan küratörlüğünde yaklaşık 30 kadının eserlerini bir araya getiriyor. Sergi, yaratıcılığın estetik gücünü ve nakış sanatının inceliklerini birleştiriyor.

Hikâyeler; hayatın gözleri, geçmişin elleri, bugünün kalbidir. O gözler ki görür, o eller ki var eder, o kalp ki hisseder; anlamını arayan duygular hayat kumaşının üzerine hikâyelerini özenle işler. Her hikâye, ipliğe söz olur, ipliğin kıvrılıp büküldüğü yere rengini bırakır. Hayal etmeye davet eden renkler; ipliğin ilhamı, duyguların cesareti ve hayatın kaynağıdır: Kadındır. Varlığıyla hayatın kaynağı olan kadınların iplikle hayat kumaşına işlediği hikâyeler, GAIA İpliğin Senfonisi Sergisi'nde sesini buluyor.

Kadınlar, farklı tekniklerin, disiplinlerin, Rönesans, Romantizm, İzlenimcilik, Realizm gibi farklı akımların eşliğinde, kurallara ve geleneklere bağlı kalmadan, özgün bir üslupla yorumladıkları eserleri iplikle yeniden biçimlendiriyor. Eserlerine hayali ve umudu dâhil eden kadınlar, Türkiye'de kadın olmanın toplumsal gerçekliğini kolektif bir karşı duruşla farkındalığa dönüştürüyorlar.

Hayat kumaşına hikâyeler işleyen kadınların ilhamıyla ortaya çıkan eserler 13 Mart-1 Nisan 2025 tarihleri arasında İzmir'de, Urla DAM'da izleyicileriyle buluşuyor.

Kadın yazarlardan polisiye öyküler

Polisiye edebiyatı, kadın kalemleriyle buluştu. “Dark Kadın Polisiye – Birinci Kitap”, yalnızca kadın yazarların kaleme aldığı polisiye öykülerden oluşan ve suç edebiyatına yeni bir perspektif kazandıran özel bir eser olarak okurların beğenisine sunuldu.

Türkiye'de kadın yazarların polisiye edebiyat alanına katkısını artırmak için Dark İstanbul Yayınevi tarafından hayata geçirilen projenin sloganı ise; “Yerli Polisiye Yükseliyor!”

Dark İstanbul Yayınevi Kurucusu Sami Dünder, “Dark Kadın Polisiye’ kadınların suç edebiyatındaki kalıcı izidir” dedi. Projede 16 kadın yazar, 16 öyküyle suç edebiyatına yeni bir bakış açısı sunuyor. Ayşe Erbulak, Lalehan Bosnalı, Hale Uzun, Aydan Aydın İnan, Fulya Ecem gibi yazarların yer aldığı seçki, Türkiye’de suç edebiyatına yeni bir yön kazandırmayı hedefliyor.

Gelecek sayımızda kadınların sanat alanında ortaya koydukları yepyeni performanslarla buluşmak üzere umutla kalın.

23.02.2025

SELVİ BOYLUM AL YAZMALIM (Öykü)

ŞEYTAN DİYOR Kİ

YAZAN: Filiz GÜLMEZ

fdemir48@yahoo.com

“Kadınlar omuz omuza sıralandıklarında hiç kimse aralarından geçemez.”

Linda Mcfarlane

Hiç sorma hanımım, iyi değilim valla. Altı aydır büyük kızın yanında kalıyorum ya. Gittikçe zorlaşıyor birlikte yaşamak. Ev ev üstünde olmaz derdi anacığım. Şöyle küçük bir ev bulsam da taşınısam diyorum. Bunca yıldan sonra çocukların yanına sığınmak da pek zormuş. Çok kaldım evlerinde çocuklarımın, ama o zamanlar başkaydı. Torunlar büyürken onlara bakmak için giderdim. Kızlar da, gelin de çalışıyor. Çocukları yaban ellere bırakmak olmazdı tabi. Kız da benim gibi erken evlendi. Evde kalır diye korktuğumdan değil, Allah seni inandırсын hanımcığım. Köy yerinde kız kısmı erken evlendirilir ama benim kız damada kaçtı. Ya, kaçtı işte. Gençler birbirini sevmişler diye, benim herifin ağzından girdim, burnundan çıktım. Yine de: "KIZINI gönlünce bırakırsan ya davulcuya varır ya zurnacıya," dedi, dövdü beni. Az dayak yemedim kızın yüzünden. Ne yaparsın, huysuz herifin kahrını çekmek zor. Bunca yıldır nasıl çekmişim, artık dayanacak gücüm kalmadı.

Neler çekmedim ki hanımım, köy yerinde babanın sözünden çıkılmazdı benim çocukluğumda. Anam da üveydi. Onun akrabasıydı benim herif. İyi bildin, çocuk yaşta evlendim ya. On üç-on dört yaşlarındaydım. O mu? Otuzunu geçkindi. Tütün tarlamız vardı. Üvey anam, evleneceğim günü bile tütüne gönderdi beni. Ne resmi hanımcığım, Hoca kıydı nikâhımızı. Nikâh kıyılırken yorgunluktan gözlerimi açamıyordum. Gece uyuklayıp durdum da herif dövdü daha gerdeğe girmeden “Uyuma, karılığını yap,” diye. Çok korktum, o gece bir karabasan gibi çöktü yüreğime. Her gece yatağa girmeye korkar olmuştum. Hele ilk aylarda herif yanıma yanaştı mı tir tir titrerdim. Ayıptır söylemesi hanımım ya, yirmi beş yıllık evliliğimde o işi yaparken hep acı

duydum, hiç mutlu olmadım. Artık giderek tiksindir oldum heriften. Resmi nikâhı daha sonra kıydırdık. “Çocuklar okula yazılırken nikâhınızın olmadığı ortaya çıkarsa başımız ağrır” diye akrabalar ısrar etti.

Nerede, bir tek gerdek gecesi dövse yine iyi, biraz kafası kızsa döverdi boyu devrilesi. Kızları da döverdi tabi." Kızını dövmeyen dizini döver" derdi bilgiç. Hele içti mi, gözü bir şey görmez. Zıkkım içesi! Neyse ikisinin de kocaları iyi çıktı. "Anasının bahtı kızına " derlerdi bizim köyde. Pek korkardım, yazıları bana benzeyecek diye. Dövme huyları yok çok şükür. Yalnız benim oğlan babasından mı gördü nedir, gelini birkaç kez dövmüş. Kızcağız dert yanar zaman zaman. Gelin hastanede hademe. Orada bin kişinin ağzının kokusunu çekiyor, bir de evde koca çilesi. Çok üzülüyorum. İşte hanımım benim dertler anlatmakla bitmez. İşin ucundan tutmalı, zaman geçiyor. Kahve için sağ olasin, ben arka odaya geçiyorum, önce balkonu yıkayayım, sonra camı silerim.

Deminden beri zar mı tutuyorsun be Halil, hep düşeş getiriyorsun. Oynamam bak bir daha seninle. Benim kafamın bozuk olmasıyla ne ilgisi var birader. Şuna doğru dürüst hile yapıyorum desene. Kafam bozuk olmaya bozuk aslında. Bizim hanım altı aydır eve gelmiyor. “Ben onu terk ettim, bir daha da geri dönmeyeceğim, boş yere gelmesin.” diye haber göndermiş oğlanla. Büyük kızın yanında kalıyormuş. Küçük kız istememiş anasını. Ev küçük, biz anca sığıyoruz, demiş. Çocukları büyüdü nasıl olsa. Ama iyi etmiş. Burnu, azıcık sürtülsün anasının. Bak yine zar tutuyorsun Halil, düzgün oyna, bozuşmayalım. Hadi bakalım şimdi sıra bende. Gelsin düşeş. Olmadı ya, yine mi gele! Hadi sen kazandın. Hay... Allah kahretsin, şans olsa, karı bırakıp gitmezdi. Hadi çaylar benden. Hüseyin iki çay getir aslanım, demli olsun.

Onuruma dokunuyor be Halil, düşündükçe kahroluyorum. Şeytan diyor ki, git, saçından sürükle getir. Bu yaştan sonra yemek, bulaşık kim yapacak. Tabi o da var. Soğuk gecelerde yalnız yatılmıyor. Kim girdi aklına bilmem ki. Yirmi beş yıldır bir dediğimi iki etmezdi. Çekinirdi benden. Bir akşam eve geldim, baktım evde yemek yok. İşten geç gelmiş de, bugün de kahvaltı etsek ne olurmuş da. Birden tepem attı. Dedim nereden öğrendin sen bu ağızları. Çoktandır dayak atmadım karıya. Kadını dövmezsen, saçının köküne şeytan yuva yapar, sözü çok doğruymuş valla. Giriştim bizim karıya, yumruğum gözüne gelmiş. Sabah kalktık ki gözü mosmor. Başladı ilenmeye. Nasıl gideceğim ben bu mosmor gözle, diye ağladı. O gün akşam eve döndüğünde surat bir karış, konuşmuyor benimle. Sonra saçını elime dolayıp şöyle bir çevirince bülbül gibi öttü. Televizyonda izlemiş, bir avukat kadın konuşuyormuş. Kocasından dayak yiyen bir kadına” Niye karakola gitmedin, şikâyet etmedin hanımlar kocalarınızdan dayak yemeyin, hakkınızı arayın ,” demiş. Sen şuna bak ya, benim karım değil mi, döverim de severim de. Yapma Halil, sanki sen dövmüyor musun karını? O zaman kılıbıksın oğlum. Ya, benim babam da anamı döverdi. Bir de üstüne kuma getirdi. Yine evden kaçmadı anam. Ölene kadar oturdu babamın yanında. E tabi bilirdi kadının

yerinin erkeğinin yanı olduğunu. Ben kuma da getirmedim üstüne. O da doğru, benim gibi adam mı bulacak. Eh acık içkim var, e canım dayak da cennetten çıkmış. Erkekliğime laf söyletmem evvel Allah. Boğa gibiyim. Gençleri cebimden çıkarırım. Bak, dediydin dersin, büyük kızı yakında sokağa koyar. Damat, mecbur mu bakmaya? Azıcık burnu sürtülsün, çıkar gelir. Bilmez miyim ben malımı? Akli sıra beni yalvartacak. Yok, kızım yok, ben karı kısmının ayağına gitmem. Sen tıpış tıpış geleceksin.

Senden Allah razı olsun hanımım. Sana gelince rahatlıyorum. Derdimi dinliyorsun, bana yardımcı oluyorsun. A, daha ne olsun, seninle tanıştıktan sonra insan olduğumu anladım. Bana değer verdin. Evi terk etmeden önce, beni götürdüğün yerden çok yararlandım. Adını unuttum neydi? Tamam. “Kadınların Haklarını Koruma Derneği”. Genç bir kadın konuştu ya hanımım. Ne güzel dedi: “Kadınlar kocalarının malı değildir. Hanımlar, elışı, örgü gibi şeylerinizi getirin, para kazanın” dedi. Ne kurduk demişti kadıncağız, diyemedim. Kooperatif miydi? Ne bileyim hanımım, dilim dönmüyor, cahillik işte, sen kusuruma bakma. İşte orada değersin, size gelir olsun dedi. Geceleri geç vakte kadar uykum gelmiyordu. Kafayı yiyecektim nerdeyse. Düşün düşün dur. O günden beri işim bittiğinde oturup örgü örüyorum. Oradaki kadınlardan örnek aldım, lifler, atkılar örüyorum. Bir de bebek takımı siparişi verdiler. Artık geceleri düşünmüyorum, işliyorum. Sağ olasin, kendime güvenim gelecek yakında. Kadının şamdanı altın olsa mumu dikecek erkektir, derler ya ben inanmıyorum o söze. Kadının şamdanı altın olacak da mumunu kendi dikemeyecek ha! Devir değişti hanımım. Artık kadınlar da kendi başlarını kurtarabiliyor, doğru değil mi?

Sana bir şey diyeceğim, beni kınama ne olur. Senden başka derdimi paylaşacağım ve beni anlayan kimse olmadı. Yıllardır kadın mıyım, erkek miyim anlayamamıştım. Çalıştığım yerlerde de, evde de bana kimse değer vermedi. Dedim ya insan olduğumu yeni anladım, senin sayende. Yok kurban olayım: “Ben bir şey yapmadım” deme. Kocam olacak beni ırgat gibi çalıştırdı, hep vurdu kafama, bir tatlı söz söylemedi. Bana dokunduğunda ılık ılık bir şeyler hiç akmamıştı yüreğime. Artık son zamanlar onun içkili nefesi midemi kaldırıyor. Bir gece zil zurna sarhoş geldi. Ben yatmıştım. Bağırarak yatak odasına girdi. Üstüme çullandı. Pis nefesi midemi ağzıma getirdi. Banyoya zor attım kendimi, çıkardım ayıptır söylemesi. Sonra tabi heriften yedim dayağı, neyse sonra yatakta sızdı kaldı. Sabaha kadar düşündüm. Önceleri nasıl dayanıyordum ben bu adama. Şimdi ne oldu da tahammül edemiyorum?

Öyle manidar bakma yüzüme hanımcığım. Utanıyorum. Bendeki değişiklikler utandırıyor beni. Hani, sizin eve gelirken cadde üzerinde, neydi o, büyük bir bakkal mı? Ne, market mi dedin? Dilim dönmüyor, neyse işte orada kırk, kırk beş yaşlarında bir adam çalışıyor ya. Eh artık, yakışıklı mı ben bilmem hanımım. Benim herifi daha terk etmeden yedi sekiz ay önceydi. Akşam misafir

gelecekti. Evde un yok. Dediğin yerden alayım da bir börek açayım dedim. O arada böreğe koymak için kesik almak üzere süt ürünleri satılan tarafa geçtim. Sözünü ettiğim adam gözlerimin içine bakarak ve tatlı tatlı ne istediğimi sordu. Alışveriş boyunca çok iyi davrandı. O anda içimden ılık ılık bir şeyler aktı sanki. Bu yaşıma kadar yaşamadığım, yabancı olduğu bir duyguyla tanıştım o gün. O günden sonra o büyük bakkala gitmeyi iş edindim kendime. Benimle alay etme hanımım, adamı tanımam, evli midir, bekâr mıdır, neyin nesidir, bilmem ki. Çok yaşa doğru dedin, öncelikle insan sonra da kadın olduğumu hissettirdi bana. Adamı görünce sanki içimde bir keklik kanat çırpıyordu. Bu böyle sürdü gitti. İlahi hanımcığım, güzelliği kaybetmişler de ben mi bulmuşum? Gençken çok alımlıydım. E, o da doğru. Şimdi de yaşlı sayılmam. Yaşım kırktan fazla değildir, ama kocam olasıca vaktinden önce kocattı beni. Vallahi hanımım, çene çalmaktan iş yapamadım bugün. Artık işimin başına döneyim. Anlatacağım fazla bir şey yok, peki madem merak ediyorsun anlatayım:

Sonra benimle konuşmaya başladı. Ben de utana sıkıla cevap veriyordum. Gözlerine bakamıyordum konuşurken. Öyle duygulu bakıyordu ki, içim bir tuhaf oluyordu. Sonra çocukları, geçim derdini konuşur olduk. Gündelik çalıştığımı söyleyince sigortan var mı, diye sordu. Ben sigorta neyin bilmem, dedim. Olur mu hiç, dedi. Sigortalı olursan ileride emekli olursun. Onun da çocukları varmış. Eşini kaybetmiş. Çok iyiydi, çok mutluyduk, dedi. Çok üzüldüm, başın sağ olsun, dedim. Benim herif hiç senin gibi değil, diyemedim. Gittikçe içim ısındı adama. Geceleri yattıktan sonra düşünmeye başladım. Ne iyi adamlar varmış, demek hepsi benim boyu devrilesi gibi değilmiş. Oysa anacığım öğüt verirken "dumansız baca, kahırsız koca olmaz, sen de katlanacaksın kızım." derdi. Yok, katlanmamalıyım, bu herifin kahrını çekmemeliyim. O toplantıdaki kadın da söyleydi. "Siz kocalarınızın malı değilsiniz. Çalışın, kendinizi geçindiririn." Bu düşünce bana güç verdi. Artık canıma tak etmişti. Ya katil olacağım ya da terk edeceğim, dedim kendime. Sonunda verdim kararımı.

Geçende büyük bakkala gittim. Beni sevinçle karşıladı. Hadi gözün aydın, sana sigortalı iş buldum, bir dershanede temizlik işlerinde çalışacaksın. Asgari ücret alacaksın, dedi. Bilmem mi hanımım tabi sen de benim kadar sevinirsin. Merak etme haftada iki gün çalışmayacaktım. O günlerin birinde sana gelirim yine. Gerçekten çok iyi bir adammış. Helal süt emmişe benziyor. Yok, be hanımım evlenmek acele etmeye gelmez, önce benim heriften ayrılalım. Evet, mahkemeye gideceğim. Hani dernekte konuşan kadın vardı ya. O mahkemede çalışıyormuş, evet avukatmış. Geçende ördüğüm atkılarını götürmüştüm. Biraz dertleştik. "Boşanmak istersen ben yardım ederim sana" dedi. Hem de para almayacaktım hanımım, ne iyi insanlar varmış hayatta. Benim hödükle yaşayınca ben de hödük olmuşum meğer. Dur bak ne diyeceğim sana. Bana iş haberini verdiği gün peynir almak için uğramıştım işte o büyük bakkala. Peynir paketini bana verirken ellerimiz birbirine

değdi. Sanki elektrik çarptı; içim bir tuhaf oldu. Şeytan diyor ki hanımım, çık herifin karşısına bunları bir bir de.

Gülme Allah aşkına. Evlendiğimden bu yana hiç böyle olmamıştım. Ya, âşık olmak böyle mi oluyormuş. Şaştım kaldım.

YÜREĞİMİZDEN TAŞANLAR

Şiir

CENNETİM OLUR MUSUN?

YAZAN: Hüseyin DEMİRPARLAK

Elini tutsam, dünyanın öbür ucuna
Benimle birlikte gelir misin?
Bekle desem,
Dünyanın bir ucunda beni bekler misin?
Denizimde fırtınalar çıktığında,
Limanım olur musun?
Karanlık bastırduğında deniz fenerim,
Hava açınca yıldızlarım olur musun?
Bulutlar göğü kapladığında pusulam
Mihengim, turnusol kâğıdım olur musun?
Yüreğimin suyu bulandıkça
Onu durultacak iksirim,
Kapılar kapandığında kapım,
Yollar aşındığı vakit yolum,
Saklanmak istesem duvarım olur musun?
Özgürlüğüm ve mapusanem?
Üşürsem evim olur musun?
Yorganım, ana kucağım,
Çölümde vaha olur musun?
Vahamda hurma ağacım,
Dağın tavşanı, çölün ceylanı,
Gecenin hayalleri bağrına bastığı gibi,

Beni bağrına basar mısın?
Şak şak yarılrsa bile,
Gökten umudunu kesmeyen
Kıraç tarlalar gibi,
Umut bağlar mısın bana?
Gitmek istersem kanatlarım olur musun?
Kalmak istersem ayağımda prangam
Hurilerim olur musun?
Kudret helvam ve bildircinim,
Soğanda sarımsakta gözüm yok,
Tih çölü sürgününde gözüm yok,
Ateş almaya gidersem,
Kırk vakit sonra dönsem bile,
Aynı yerde beni bekliyor olur musun?
Kavmim beni terk ederse
Ve ben kavmimden kaçarsam,
Bir kez arkana bakmadan
Arkamdan gelir misin?
Ot bitmeyen bir vadide
Yalnızca Allah (c.c) a emanet edip gidersem,
Sen de beni kınamaksızın
Ona güvenir ve say eder misin?
Ümidimi kaybettiğim anda ümidim,
Neşemi kaybettiğim zamanlarda coşkımda,
Kalbim işgale uğrarsa,
Rehberim olur musun?
Arkadaşım, yoldaşım, sırdaşım,
Huzurum, sürurum, nurum,
Ziyetimin, nimetimin, cennetimin olur musun?

UMUT ŞARKILARI

“MERHABA”

<https://www.youtube.com/watch?v=KUR-0UGtjDg>

SÖZ: Yaşar KEMAL

BESTE: Zülfü LİVANELİ

SESLENDİREN: Zülfü LİVANELİ

Dünyanın ucunda bir gül açılmış
Efil efil esen yele merhaba
Karanlığın sonu bir ulu şafak
Sarp kayadan geçen yola merhaba
Gün be gün yüreğim ulu yalımda
Engel tuzak kurmuş, bekler yolumda
Zulümlerde işkencede ölümdede
Bükülmeyen güce kola merhaba
Acıda kahırda çekmiş geliyor
Güneşten boşanmış kopmuş geliyor
Bir ışık selidir sökmüş geliyor
Nazım Usta, ulu sele merhaba
Alınacak Anadolu'nun öcü
Yerde kalmayacak çekilen acı
Açıldı geliyor şafağın ucu
Şu doğdu doğacak güne merhaba
Selam olsun dört bir yana merhaba
Akan kana düşen cana merhaba
Hesap sorulacak güne merhaba
Türkünü söyleyen dile merhaba